ΛΑ΄ ΣΥΝΟΔΟΣ

2026-2027

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΕΝΑΝ ΚΟΣΜΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Βουλή των Εφήβων Βήματα Δημοκρατίας- Κάνοντας πράξη τη συμμετοχή

Εισαγωγικό Κείμενο

Στα χέρια σας κρατάτε το εκπαιδευτικό υλικό της φετινής Συνόδου, όπως έχει συνταχθεί και συλλεχθεί από την Ομάδα και την Επιστημονική Επιτροπή του εκπαιδευτικού προγράμματος **«Βουλή των Εφήβων: Βήματα Δημοκρατίας– Κάνοντας πράξη τη συμμετοχή».**

Η φετινή θεματική, με τίτλο «Το δικαίωμα στην ισότητα σε έναν κόσμο διαφορετικότητας», θέτει στο επίκεντρο μία από τις μεγαλύτερες και πιο επίκαιρες προκλήσεις της σύγχρονης εποχής: τη συνύπαρξη της καθολικής ισότητας με την αποδοχή της μοναδικότητας.

Κανένας άνθρωπος δεν είναι ίδιος με κάποιον άλλο. Διαφέρουμε ως προς το φύλο, την καταγωγή, τη γλώσσα, τον πολιτισμό, τις πεποιθήσεις, τις ικανότητες, τις ανάγκες, τις επιλογές και τις εμπειρίες μας. Αυτή η διαφορετικότητα, όμως, δεν μπορεί να αποτελεί λόγο αποκλεισμού, διάκρισης ή άνισης μεταχείρισης.

Σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από έντονη διαφορετικότητα, το δικαίωμα στην ισότητα αποτελεί θεμέλιο μίας δημοκρατικής κοινωνίας και βασική προϋπόθεση για τη διαμόρφωση ενεργών και ενημερωμένων πολιτών.

Το δικαίωμα στην ισότητα κατοχυρώνεται στα ελληνικά συνταγματικά κείμενα ήδη από τα πρώτα χρόνια του ελληνικού κράτους, με το Προσωρινό Πολίτευμα της Ελλάδος (Σύνταγμα της Επιδαύρου) του 1822, και προστατεύεται μέχρι σήμερα από το Σύνταγμα και τη νομοθεσία.

Στο Σύνταγμα του 1975 κατοχυρώθηκε ρητά η ισότητα ανδρών και γυναικών, με την εξής διατύπωση: «Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις». Με την πάροδο του χρόνου, οι συνταγματικές αναθεωρήσεις και η σχετική νομοθεσία ενίσχυσαν την προστασία κοινωνικών ομάδων που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες ή κινδύνους αποκλεισμού, όπως τα άτομα με αναπηρία, οι πολύτεκνες και μονογονεϊκές οικογένειες, οι άποροι και οι ηλικιωμένοι. Στόχος είναι η

προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών, ώστε κανένας άνθρωπος να μη μένει στο περιθώριο εξαιτίας της διαφορετικότητάς του.

Η ισότητα, λοιπόν, δεν σημαίνει ότι πρέπει να είμαστε όλοι ίδιοι. Σημαίνει ότι όλοι πρέπει να έχουμε ίσα δικαιώματα και ίσες ευκαιρίες, ώστε να μπορούμε να διεκδικούμε και να πραγματοποιούμε τα όνειρά μας, ανεξάρτητα από τις διαφορές που μας χαρακτηρίζουν.

Ως μαθήτριες και μαθητές και ως αυριανοί πολίτες, έχουμε κι εμείς ευθύνη να συμβάλουμε ώστε η ισότητα να γίνει πράξη στην καθημερινή μας ζωή: μέσα στις τάξεις μας, στα διαλείμματα, στις παρέες μας και στις γειτονιές μας. Με σεβασμό, αποδοχή και αλληλεγγύη μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα σχολείο και μία κοινωνία όπου η διαφορετικότητα δεν θα αποτελεί αιτία αποκλεισμού, αλλά στοιχείο που μας ενώνει και μας εμπλουτίζει.

Γιατί η ισότητα δεν απαιτεί να είμαστε όλοι ίδιοι. Απαιτεί να αναγνωρίζουμε ότι, παρά τις διαφορές μας, όλοι έχουμε την ίδια αξία και δικαιούμαστε τον ίδιο σεβασμό, τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες ευκαιρίες.

Όπως κάθε χρόνο όμως, έχει σημασία να θυμόμαστε ότι η γνήσια συμμετοχή των παιδιών δεν περιορίζεται στο να προσκαλούνται να πούνε για λίγο τη γνώμη τους. Αντιθέτως, διέπεται από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, με πρώτη και σημαντικότερη την ενδυνάμωσή τους, ώστε να μας πουν αυτό που σκέφτονται πράγματι και όχι αυτό που νομίζουν ότι περιμένουμε να ακούσουμε εμείς οι ενήλικες. Εξίσου σημαντικό είναι να δημιουργηθεί ένας ασφαλής «χώρος» στον οποίο τα παιδιά να αισθάνονται **εμπιστοσύνη** και να εκφράζονται χωρίς τον φόβο της κακής αξιολόγησης ή της αρνητικής κριτικής. Είναι κρίσιμο επομένως, από την πρώτη στιγμή **να διαβεβαιώσουμε τα παιδιά πως είναι ασφαλή στον «κύκλο»** που δημιουργήσαμε και ότι δεν αξιολογούμε ή κρίνουμε τις απαντήσεις τους. Δεν υπάρχει σωστό και λάθος σε αυτήν την παιγνιώδη αλλά ταυτόχρονα ουσιαστική διαδικασία.

Οι μαθήτριες και οι μαθητές πρέπει να ενημερωθούν και να εξερευνήσουν, για να γνωρίσουν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους, να εμβαθύνουν κυρίως στην έννοια της ισότητας και - μέσα από τον δημοκρατικό διάλογο και τις βιωματικές δραστηριότητες - να τα συνδέσουν οργανικά με την κάθε θεματική και την καθημερινή τους εμπειρία.

Θυμίζουμε τέλος και φέτος ότι εάν η εμπιστοσύνη και οι σχέσεις που δημιουργήσαμε φέρουν την εκμυστήρευση ενός παιδιού για κάποια παραβίαση που βιώνει ή για κάποια τραυματική εμπειρία του, **μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με τον Συνήγορο του Παιδιού** τηλεφωνικά (800 11 32000 & 2131306703-605) ή/και ηλεκτρονικά (cr@synigoros.gr) προκειμένου να λάβετε οδηγίες.

Με την ελπίδα να απολαύσετε κι εσείς την κοινή διαδρομή σας με τα παιδιά, σας ευχόμαστε **όμορφη και δημιουργική αρχή!**

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Περιεχόμενα

Συζητώντας για τη Δημοκρατία……...5

Γνωριζόμαστε και γινόμαστε μια ομάδα!.....9

«Παίζοντας» με την… ισότητα!.....13

Η Ισότητα στο πρώτο θρανίο……18

Ισότητα στην Εργασία: Μύθοι και Αλήθειες……...25

Ισότητα των Φύλων: Πόσο ελεύθερα διαμορφώνονται οι επιλογές μας;……..39

Η Δημοκρατία ξεκινάει από εμάς. Πάρε θέση!.....52

Πολιτισμός επί ίσοις όροις……58

e-σότητα: Ίσα δικαιώματα, ίσες ευκαιρίες, ίσες ευθύνες στον ψηφιακό κόσμο……...75

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Συζητώντας για τη Δημοκρατία

«Τα ανθρώπινα δικαιώματα ξεκινούν από μέρη μικρά, (…) που δεν φαίνονται σε κανέναν χάρτη του κόσμου. Ωστόσο, είναι ο κόσμος του κάθε ατόμου, η γειτονιά που μένει, το σχολείο ή η σχολή που πηγαίνει, το εργοστάσιο, η φάρμα ή το γραφείο στο οποίο εργάζεται. (…) Αν αυτά τα δικαιώματα έχουν μικρή σημασία εκεί, τότε έχουν μικρή σημασία και οπουδήποτε αλλού.» *Eleanor Rooselvet*
Στους παρακάτω ηλεκτρονικούς συνδέσμους μπορείτε να βρείτε υλικό που αναδεικνύει τις αρχές και τις αξίες της δημοκρατίας, τη σημαντικότητα της πολιτειότητας για την προάσπιση και διασφάλιση ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών ελευθεριών.

Μπορείτε να προσαρμόσετε το προτεινόμενο υλικό και τις εκπαιδευτικές πρακτικές σύμφωνα με τις ανάγκες της *Ομάδας Συμμετοχικής Δράσης* του σχολείου σας.

Βουλή των Ελλήνων
http://www.parliament.gr

Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία

Εκπαιδευτικά Βίντεο

Δημοκρατία: https://vimeo.com/417524591

Κοινοβουλευτική Δημοκρατία: https://vimeo.com/417525257

Οργάνωση και Λειτουργία της Βουλής: https://vimeo.com/417524920

Η αξία της Βουλής και της Δημοκρατίας: https://vimeo.com/157694859

Δημοκρατία και Εκπαίδευση

https://foundation.parliament.gr/el/ekpaideytiko-yliko

Εικονικές περιηγήσεις στην Αίθουσα Ολομέλειας και στην Αίθουσα Γερουσίας

https://foundation.parliament.gr/VoulhFoundation/VoulhFoundationPortal/images/site_content/voulhFoundation/360/olomeleia/index.htm

https://foundation.parliament.gr/VoulhFoundation/VoulhFoundationPortal/images/site_content/voulhFoundation/360/gerousia/index.htm

Σύνταγμα

https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/

Συνταγματική Ιστορία

https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagmatiki-Istoria/

Συνήγορος του παιδιού

http://www.synigoros.gr/

Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού

https://www.synigoros.gr/paidi/downloads/dsdp.pdf

http://noiazomaikaidrw.gr/wp-content/uploads/2015/07/entipo_simbasi_ex.pdf

Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς (Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ) του ΕΚΠΑ

http://emmedia.pspa.uoa.gr/

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

http://www.statistics.gr

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

Αποθετήριο Φωτόδεντρο

http://photodentro.edu.gr/aggregator/

Εκπαιδευτικό υλικό για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2012/120517_compass_edition_gr.pdf

Ευρωπαϊκοί θεσμοί – Διεθνείς Οργανισμοί – ΜΚΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση

https://europa.eu/european-union/index_el

«Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» (UHR)

http://gr.humanrights.com

Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους πρόσφυγες

http://www.unhcr.org/gr/

Εκπαιδευτικό υλικό

http://www.unhcr.org/gr/ekpaideutiko_yliko

Διεθνής Αμνηστία

https://www.amnesty.gr/

Νεολαία υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

https://www.youthforhumanrights.gr/educators/educator-programs.html

Προγράμματα – Ιδρύματα – Οργανισμοί

Δημοκρατική παιδεία

https://www.demopaideia.gr

Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση

http://www.theatroedu.gr/

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Γνωριζόμαστε και γινόμαστε μία ομάδα!

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

1. «Ένας κύκλος»

- Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν με τα σώματά τους έναν κύκλο.
- Στο κέντρο του κύκλου στέκεται ο εκπαιδευτικός, ο οποίος κρατάει μία μπάλα, την οποία και πετάει σε έναν μαθητή - μέλος της ομάδας.
- Ο μαθητής, που κρατάει την μπάλα, λέει το όνομά του και τον λόγο για τον οποίο συμμετέχει στη *Βουλή των Εφήβων* ή κάτι που του αρέσει ή δεν του αρέσει.

Εναλλακτική πρόταση: τα μέλη της ομάδας, με τη σειρά που κάθονται στον κύκλο και χωρίς να χρησιμοποιούν την μπάλα, λένε το όνομά τους και τον λόγο για τον οποίο συμμετέχουν στη *Βουλή των Εφήβων* ή κάτι που τους αρέσει ή δεν τους αρέσει.

2. «Μία κίνηση»

- Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν με τα σώματά τους έναν κύκλο.
- Ο εκπαιδευτικός κινείται στον κύκλο, υιοθετώντας έναν είδος περπατήματος (για παράδειγμα: περπατάει αργά ή γρήγορα, με το κεφάλι ψηλά…) ή κάνοντας μία συγκεκριμένη κίνηση (για παράδειγμα: έναν χαιρετισμό).
- Αυτήν την κίνηση ζητά να επαναλάβουν όλοι οι μαθητές - μέλη της ομάδας, καθώς θα κινούνται στον χώρο.
- Ο εκπαιδευτικός ζητά από κάποιον μαθητή - μέλος της ομάδας να προτείνει μία άλλη κίνηση, την οποία θα επαναλάβουν όλοι, καθώς θα κινούνται στον χώρο.

Εναλλακτική πρόταση: ο εκπαιδευτικός ζητά από τα μέλη της ομάδας να περιγράψουν με μία κίνηση το όνομά τους. Οι υπόλοιποι προσπαθούν να υποθέσουν ποιο μπορεί να είναι το όνομα του συμμαθητή τους. Εάν δεν μπορεί η ομάδα να βρει το όνομα μέσα από την κίνηση, ο μαθητής το αποκαλύπτει.

3. «Ένα ανακάτεμα»

- Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν με τα σώματά τους έναν κύκλο.
- Ο εκπαιδευτικός δίνει κάθε φορά και μία διαφορετική οδηγία στην ομάδα.
- Οι μαθητές - μέλη της ομάδας, όταν ακούν την οδηγία, θα πρέπει να φύγουν από τη θέση τους και να μετακινηθούν στο κέντρο του κύκλου.

Για παράδειγμα, να μετακινηθούν από τη θέση τους:

- όσοι έχουν το ίδιο χρώμα ματιών (καφέ, μπλε, πράσινα…).
- όσοι φορούν αθλητικά παπούτσια.
- όσοι φορούν το ίδιο χρώμα μπλούζας.
- όσοι έχουν γενέθλια τον Ιανουάριο, τον Απρίλιο, τον Σεπτέμβριο κ.ο.κ.
- όσοι ασχολούνται με κάποιο άθλημα.
- όσοι παίζουν κάποιο μουσικό όργανο.
- όσοι περνούν ώρες στο διαδίκτυο.

4. «Μία συνέντευξη»

- Τα μέλη της ομάδας ανά δύο και αντικριστά κάθονται σε καρέκλες.
- Οι μαθητές, χωρισμένοι στις δυάδες, έχουν πέντε λεπτά για να συστηθούν και να αναφέρουν κάποιες πληροφορίες που θεωρούν σημαντικές για τον εαυτό τους.
- Οι δυάδες «σπάνε» και ένας κύκλος δημιουργείται από όλα τα μέλη της ομάδας.

- Ο καθένας αναλαμβάνει να συστήσει στην ομάδα τον μαθητή, με τον οποίο ήταν προηγουμένως στη δυάδα, προσπαθώντας να θυμηθεί όσες το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για εκείνον. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης δεν επιτρέπεται να μιλά ή να διορθώνει ο μαθητής για τον οποίο γίνεται λόγος, παρά μόνον όταν ολοκληρωθεί η παρουσίασή του.

5. «Ένας καθρέφτης»

- Τα μέλη της ομάδας ανά δύο στέκονται όρθια και αντικριστά.
- Ο ένας από τους δύο μαθητές κάνει μία μικρή κίνηση και «παγώνει», μένει ακίνητος και αμίλητος. Ο άλλος μαθητής επαναλαμβάνει την κίνηση του πρώτου μαθητή.

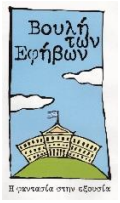
Ενδιαφέρον θα ήταν οι μαθητές, πέραν του να επαναλαμβάνουν ή να μιμούνται την κίνηση που προτείνει ο συμμαθητής τους, να μπουν σε μία διαδικασία «δράσης – αντίδρασης», «θέσης – αντίθεσης». Δηλαδή να κάνουν μία κίνηση που είτε να συμπληρώνει την κίνηση του συμμαθητή τους ή να είναι εντελώς αντίθετη.

6. «Ένα σχήμα»

- Τα μέλη της ομάδας στέκονται όρθια σε έναν κύκλο.
- Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να πάρουν μία θέση μέσα στον χώρο και να δημιουργήσουν με τα σώματά τους ένα σχήμα (για παράδειγμα: ένα τρίγωνο, ένα τετράγωνο, μία γέφυρα, το διαδίκτυο, έναν υπολογιστή, ένα κινητό τηλέφωνο…).

- Ο εκπαιδευτικός μετράει αντίστροφα και αργά από το 10 έως το 1 και μέσα σε αυτόν τον χρόνο οι μαθητές πρέπει να έχουν ολοκληρώσει το σχήμα που τους έχει ζητηθεί.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Στο παρόν υλικό οι λέξεις μαθητής, εκπαιδευτικός αναφέρονται αντίστοιχα σε μαθητές και μαθήτριες, σε εκπαιδευτικούς και των δύο βιολογικών φύλων. Η αποκλειστική χρήση του αρσενικού γραμματικού γένους γίνεται για πρακτικούς λόγους

«Παίζοντας» με την…ισότητα!

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

1. «Ένας ιστός»

- Τα μέλη της ομάδας σχηματίζουν με τα σώματά τους έναν κύκλο.
- Ο εκπαιδευτικός κρατά στα χέρια του ένα νήμα πλεξίματος ή ένα κουβάρι σχοινιού.
- Ο εκπαιδευτικός πετάει το κουβάρι σε έναν μαθητή - μέλος της ομάδας.
- Ο μαθητής, κρατώντας στα χέρια του το κουβάρι, λέει το όνομά του και στη συνέχεια την πρώτη λέξη που του έρχεται στο μυαλό όταν ακούει τη λέξη «ισότητα».
- Στη συνέχεια, ο μαθητής που έχει ήδη μιλήσει, κρατάει την άκρη από το κουβάρι και το πετάει σε ένα άλλον μαθητή, που λέει και αυτός με τη σειρά του το όνομά του και μία λέξη για την «ισότητα».
- Όταν όλα τα μέλη της ομάδας έχουν μιλήσει, σχηματίζεται ένας ιστός, που ενώνει όλα τα σημεία του κύκλου.
- Οι μαθητές παρατηρούν το σχήμα που έχει δημιουργηθεί εντός του κύκλου, καθώς το κουβάρι άλλαζε χέρια, και σκέφτονται με τι μπορεί να μοιάζει και εάν το σχήμα θα μπορούσε να συσχετιστεί με μία άλλη λέξη και όχι απαραίτητα με τη λέξη «ισότητα».

Εναλλακτική πρόταση: Ο εκπαιδευτικός, κρατώντας το κουβάρι στα χέρια του και κινούμενος εντός του κύκλου, ξεκινάει να αφηγείται μια ιστορία, λέγοντας τη φράση: «Για να υπάρχει ισότητα σε έναν κόσμο διαφορετικότητας…». Πετάει το κουβάρι σε

έναν μαθητή - μέλος της ομάδας, που καλείται να συνεχίσει αυτή την ιστορία που μόλις ξεκίνησε.

Η ιστορία τελειώνει όταν το κουβάρι επιστρέψει ξανά στα χέρια του εκπαιδευτικού.

Τα μέλη της ομάδας παρατηρούν το σχήμα που έχει δημιουργηθεί εντός του κύκλου, καθώς το κουβάρι άλλαζε χέρια, και σκέφτονται με τι μπορεί να μοιάζει και εάν το σχήμα θα μπορούσε να συσχετιστεί με την ιστορία, που μόλις δημιούργησαν.

2. «Οι παγωμένες εικόνες»

- Ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τα μέλη της ομάδας ότι χρησιμοποιώντας μόνο τα σώματά τους θα δημιουργήσουν μια ιστορία που έχει τίτλο: «Για να υπάρχει ισότητα σε έναν κόσμο διαφορετικότητας …».
- Ονοματίζει και ορίζει με μία χαρτοταινία τον χώρο, όπου άνθρωποι βρίσκονται σε έναν χώρο (για παράδειγμα: σε μία σχολική τάξη ή στο προαύλιο ενός σχολείου, σε ένα διαμέρισμα, σε ένα μουσείο, σε έναν σταθμό ενός μέσου μαζικής μεταφοράς, σε μια σελίδα διαδικτύου, στον εργασιακό τους χώρο…) και διεκδικούν το αναφαίρετο και αυθύπαρκτο δικαίωμά τους στην ισότητα.
- Ο εκπαιδευτικός περνά ανάμεσα από τους μαθητές και όποιον ακουμπάει στον ώμο, σηκώνεται και παίρνει τη δική του θέση, «αποτυπώνοντας» με το σώμα του τη στιγμή που διεκδικεί το δικαίωμά του και μένει ακίνητος και αμίλητος.
- Ο εκπαιδευτικός μετρά αργά από το 1 έως το 3, προκειμένου οι μαθητές να παραμείνουν στη θέση τους ακίνητοι και αμίλητοι. Περνάει ανάμεσα από τους μαθητές και τους ζητά, ακουμπώντας τους στον ώμο, να διατυπώσουν με μία σύντομη φράση τι διεκδικούν αυτή τη στιγμή, τι «φωνάζουν» σε αυτούς που αυθαίρετα έχουν καταπατήσει το δικαίωμά τους στην ισότητα.

- Αφού έχουν ακουστεί οι «φωνές», σκέψεις και συναισθήματα, ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να σκεφθούν τι θα ήταν εκείνο που θα άλλαζαν στο σώμα τους, στο βλέμμα τους, ή τι θα έλεγαν δυνατά έτσι ώστε να προστατεύσουν το δικαίωμά τους στην ισότητα.
- Ο εκπαιδευτικός μετρά αργά από το 1 έως το 3, προκειμένου οι μαθητές να κάνουν αυτές τις μικρές αλλαγές, οι οποίες όμως θα αλλάξουν τη συνθήκη που είχε διαμορφωθεί λίγα λεπτά πριν.

Σημείωση: Κατά τη διάρκεια αυτής της δράσης είναι προτιμότερο οι μαθητές να ψιθυρίζουν στον εκπαιδευτικό τι σκέφτονται ή τι αισθάνονται και ο εκπαιδευτικός να επαναλαμβάνει δυνατά τη σκέψη τους. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές αισθάνονται πιο ασφαλείς να διατυπώσουν αυτό που πραγματικά σκέφτονται και νιώθουν ως άνθρωποι που διεκδικούν, αντιδρούν ή προστατεύουν συλλογικά, ατομικά δικαιώματα και ελευθερίες.

Εναλλακτική πρόταση: Ο εκπαιδευτικός περνά ανάμεσα από τους μαθητές και όποιον ακουμπάει στον ώμο, σηκώνεται και παίρνει τη δική του θέση, «αποτυπώνοντας» με το σώμα του τη στιγμή που διεκδικεί και μένει ακίνητος και αμίλητος. Τα ακίνητα σώματα και τα αμίλητα πρόσωπα των μαθητών συνθέτουν μια παγωμένη εικόνα. Αυτή η παγωμένη εικόνα για λίγα λεπτά θα «ζωντανέψει», για να ακουστούν σκέψεις ή ήχοι, για να φανούν κινήσεις ή αντιδράσεις και στη συνέχεια θα «ξαναπαγώσει». Όταν η εικόνα «ξαναπαγώσει», ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να σκεφθούν τι θα ήταν εκείνο που θα άλλαζαν στο σώμα τους, στο βλέμμα τους, ή τι θα ήταν εκείνο που θα έλεγαν δυνατά, έτσι ώστε να προστατεύσουν το δικαίωμά τους στην ισότητα. Ο εκπαιδευτικός μετρά αργά από το 1 έως το 3, προκειμένου οι μαθητές να κάνουν αυτές τις μικρές αλλαγές, οι οποίες όμως θα αλλάξουν τη συνθήκη που είχε διαμορφωθεί λίγα λεπτά πριν.

Σημείωση: ο εκπαιδευτικός ονοματίζει και ορίζει με μία χαρτοταινία τον χώρο, όπου άνθρωποι διεκδικούν (για παράδειγμα: σε μία σχολική τάξη ή στο προαύλιο ενός σχολείου, σε ένα διαμέρισμα, σε ένα μουσείο, σε έναν σταθμό ενός μέσου μαζικής μεταφοράς, σε μια σελίδα διαδικτύου, στον εργασιακό τους χώρο…) και επισημαίνει ότι:

α) κάθε φορά που ένας μαθητής καλείται να πάρει τη θέση του σε αυτό τον χώρο, ο ίδιος θα μετράει αργά και δυνατά από το 1 έως το 3.

β) στην αρχή θα είναι ακίνητοι και αμίλητοι.

γ) με ένα παλαμάκι, που θα δίνεται από τον ίδιο, η παγωμένη εικόνα για λίγα λεπτά θα «ζωντανεύει» και στη συνέχεια θα «ξαναπαγώνει».

3. «Βήμα Μπροστά»

- Ο εκπαιδευτικός ζητάει από τα μέλη της ομάδας να σταθούν το ένα δίπλα στο άλλο σε μία νοητή ευθεία γραμμή στο κέντρο της αίθουσας.
- Ο εκπαιδευτικός μοιράζει τυχαία από έναν ρόλο σε κάθε μέλος της ομάδας (γραμμένο σε ένα μικρό χαρτί), τον οποίο δεν αποκαλύπτουν στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας.
- Ενδεικτικοί ρόλοι που μπορούν να μοιραστούν: επιτυχημένος επιχειρηματίας, μετανάστρια χωρίς άδεια εργασίας, άτομο με αναπηρία, νεαρός φοιτητής Πανεπιστημίου, ηλικιωμένος συνταξιούχος, κορίτσι σε απομακρυσμένο επαρχιακό χωριό που θέλει να σπουδάσει πληροφορική, αλλά το σχολείο της δεν έχει καθηγητή.
- Ο εκπαιδευτικός διαβάζει μία σειρά από προτάσεις. Εάν το περιεχόμενο της πρότασης συμφωνεί με τον ρόλο που εκπροσωπεί το μέλος της ομάδας, το μέλος κάνει ένα βήμα μπροστά. Εάν δεν συμφωνεί, κάνει ένα βήμα πίσω και εάν είναι ουδέτερο, παραμένει στη θέση του.

- Ενδεικτικές προτάσεις:

→ *Μπορώ να πάω στον γιατρό όποτε το χρειαστώ χωρίς να ανησυχώ για το κόστος.*

→ *Νιώθω ασφάλεια όταν περπατώ μόνος/η στον δρόμο το βράδυ.*

→ *Η φωνή μου και η γνώμη μου ακούγονται και υπολογίζονται στις αποφάσεις της κοινότητας.*

→ *Έχω εύκολη πρόσβαση σε όλα τα δημόσια κτίρια και τα μέσα μεταφοράς.»*

→ *Μπορώ να νοικιάσω εύκολα όποιο σπίτι θέλω, αν έχω τα χρήματα.*

→ *Αν με σταματήσει η αστυνομία για έλεγχο, νιώθω ασφάλεια και όχι φόβο.*

→ *Μπορώ να μπω σε οποιοδήποτε δημόσιο κτίριο ή μέσο μεταφοράς χωρίς εμπόδια.*

→ *Οι άνθρωποι στην τηλεόραση ή στις ταινίες που μοιάζουν με εμένα παρουσιάζονται θετικά.*

→ *Δεν φοβάμαι ότι θα με απολύσουν ή θα με απορρίψουν σε μια συνέντευξη λόγω του φύλου, της καταγωγής ή της εμφάνισής μου.*

- Στο τέλος της ανάγνωσης των προτάσεων, ο εκπαιδευτικός επισημαίνει ότι η αρχική ευθεία γραμμή έχει σπάσει, καθώς κάποια μέλη της ομάδας βρίσκονται πολύ μπροστά και κάποια έχουν μείνει πίσω.
- Ο εκπαιδευτικός ζητάει από όσους έχουν μείνει πίσω να φωνάξουν ή να δείξουν με μία κίνηση τι χρειάζονται για να προχωρήσουν πιο μπροστά.
- Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός ζητάει από όσους βρίσκονται πιο μπροστά να γυρίσουν, να απλώσουν το χέρι τους και να βοηθήσουν όσους έχουν μείνει πίσω να έρθουν όλοι μαζί στην τελική γραμμή της ισότητας.
- Στο τέλος ο εκπαιδευτικός θέτει τα εξής ερωτήματα στα μέλη της ομάδας:
  1. **Πώς νιώσατε βλέποντας την απόσταση να μεγαλώνει;**
  2. **Τι σημαίνει στην πραγματική ζωή απλώνω το χέρι για να εξασφαλίσω την ισότητα των άλλων;**

Η Ισότητα στο πρώτο θρανίο

Εισαγωγή:

Στο ελληνικό Σύνταγμα διασφαλίζεται η ισότητα στην εκπαίδευση[1]: κατοχυρώνεται καθολικό δικαίωμα στη δωρεάν παιδεία, διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση αγοριών και κοριτσιών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και η παροχή ίσων ευκαιριών μάθησης, ανεξαρτήτως κοινωνικής, οικονομικής ή καταγωγικής προέλευσης, ενισχύονται όσοι διακρίνονται αλλά και όσοι έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, ανάλογα με τις ικανότητές τους. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα με τη σειρά τους με τα όργανα και τους κανονισμούς που διαθέτουν περιφρουρούν την αρχή της ισότητας.

Για να συζητήσετε το θέμα της ισότητας στην εκπαίδευση μπορείτε να μελετήσετε και να σχολιάσετε μια σειρά θεμάτων που θέτουν υπό εξέταση πολλά και διαφορετικά ζητήματα ισότητας στην εκπαίδευση, επιχειρούν να τη διασφαλίζουν και παράλληλα να αντιμετωπίσουν και ενδεχομένως να αμβλύνουν πολλές μορφές κοινωνικών ανισοτήτων.

Συζητώ και Προβληματίζομαι:

- Στον σχολικό κανονισμό ο ρόλος του σχολείου περιγράφεται ως εξής: « Το σχολείο, ως ζωντανός οργανισμός, αποτελεί θεσμό που προετοιμάζει τα παιδιά, με τη μάθηση και την αγωγή, για μια σωστή και αποδοτική ζωή, τα προετοιμάζει και τα διαπαιδαγωγεί για την απρόσκοπτη ένταξή τους σε μια

[1] Βλ. https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-16/

- ελεύθερη και δημοκρατική κοινωνία μετά την αποφοίτησή τους από το σχολείο.»

Μελετήστε τον σχολικό κανονισμό και εντοπίστε:

- στο άρθρο 2 τους στόχους των μαθητικών κοινοτήτων
- στο άρθρο 3 πώς διασφαλίζεται η ισότιμη συμμετοχή των μαθητών και μαθητριών στο πλαίσιο των μαθητικών κοινοτήτων
- στο άρθρο 6 δραστηριότητες μαθητικών κοινοτήτων.

Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε τις αρχές, τα όργανα και τις δράσεις για την ισότιμη συμμετοχή των μαθητών και μαθητριών στη σχολική κοινότητα. Πώς εφαρμόζονται στο σχολείο σας; Πιστεύετε ότι οι μαθητικές κοινότητες συμβάλλουν στην ισότητα στον σχολικό χώρο; Ποιες δράσεις θα προτείνατε για την ενίσχυση της ισότητας στο σχολείο σας;

- Η Τεχνητή Νοημοσύνη και άλλες αναδυόμενες τεχνολογίες εισάγονται ως εργαλεία της ψηφιακής εκπαίδευσης.

- Όλοι/ες οι μαθητές/τριες και όλα τα σχολεία έχουν τις ίδιες δυνατότητες να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά τις ψηφιακές τεχνολογίες;
- Συζητήστε εάν και κατά πόσο οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες επηρεάζουν τις ψηφιακές δεξιότητες των μαθητών/τριων.

- Στο Σύνταγμα αναφέρεται η ισότιμη πρόσβαση αγοριών και κοριτσιών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης

  - Πιστεύετε ότι ο σχολείο ως θεσμός συμβάλλει στην αναπαραγωγή έμφυλων ταυτοτήτων; Αντικατοπτρίζει και αναπαράγει έμφυλες κοινωνικές δομές;
  - Διακρίνετε έμφυλη στάση απέναντι σε συγκεκριμένα σχολικά μαθήματα; Διακρίνετε για παράδειγμα διαφορετικές στάσεις και επιδόσεις των μαθητών και μαθητριών σε μαθήματα θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης, στην επιλογή και συμμετοχή σε αθλήματα;
  - Διακρίνετε διαφοροποίηση στη στάση και αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών με τα αγόρια και τα κορίτσια στην τάξη;
  - Διακρίνετε συμπεριφορές εντός και εκτός τάξης στο σχολείο που συνδέονται με την ταυτότητα του φύλου;
  - Τι σημαίνει ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης;

- Τι σημαίνει για εσάς συμπεριληπτική εκπαίδευση;

  - Υπάρχει πρόβλεψη για άτομα με αναπηρία στο σχολείο έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη, αυτόνομη και ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση;
  - Παρέχεται η ισότητα ευκαιριών και συμμετοχής τους σε όλες τις δραστηριότητες του σχολείου;

➢ Συζητήστε για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση

- Πώς θα μπορούσε να συμβάλει στην άμβλυνση ανισοτήτων στην εκπαίδευση;
- Αναζητήστε δράσεις με τις οποίες θα μπορούσαν να καλλιεργηθούν στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, η δημοκρατία και το κράτος δικαίου, αλλά και να προωθηθεί η αμοιβαία κατανόηση των λαών και των πολιτισμών.

☛ Οι ερωτήσεις αποσκοπούν στο να τροφοδοτήσουν ενδιαφέρουσες και πλούσιες συζητήσεις με τους/τις μαθητές/τριες. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις και αυτό θα πρέπει να επισημανθεί από την αρχή. Στόχος είναι οι έφηβοι/ες να συμμετάσχουν, να ανταλλάξουν απόψεις και να εκφράσουν ελεύθερα τις σκέψεις τους.

Βιβλιογραφία- Δικτυογραφία:

- Κανονισμός λειτουργίας μαθητικών κοινοτήτων, https://ebooksdl.cti.gr/view?item=20.500.14040/1024
- Ισότητα ευκαιριών, https://www2.iep.edu.gr/el/meionotiki-ekpaidefsi
- Εκπαίδευση στην Ευρώπη- Ανισότητες, https://www.esos.gr/arthra/101549/psifiaki-ekpaideysi-stin-eyropi-proodos-anisotites-kai-i-nea-proklisi-tis-tehnitis
- ΕΠΕΑΕΚ –Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα για την προώθηση της Ισότητας των Φύλων- Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) Αγόρια και Κορίτσια στο Σχολείο- Τόμος 1 και Τόμος 2, https://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/isotita_fylou/kethi/1a_agoria_koritsia_sto_sxoleio.pdf
- ΕΠΕΑΕΚ –Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα για την προώθηση της Ισότητας των Φύλων- Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) –Εκπαιδευτικοί και Φύλο, https://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/isotita_fylou/kethi/6_ekpaideftikoi_kai_fylo.pdf
- Ειδικά Θέματα Παιδικής Ηλικίας, Κοινωνικών Μειονοτήτων, Εργασίας και Εκπαίδευσης, https://pergamos.lib.uoa.gr/item/uoadl:5432633
- Τόμ. 1 Αρ. 1 (2024): Πρακτικά 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου: «Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα: Συνεργασία, Προκλήσεις, Δυσκολίες και Προοπτικές», https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/pansynschool/issue/view/255

- Οι έμφυλες ανισότητες στην ανώτατη εκπαίδευση και την επιστημονική έρευνα στην Ελλάδα: Μπορούν τα Σχέδια Δράσης να προωθήσουν την ουσιαστική ισότητα; https://www.eliamep.gr/oi-emfyles-anisotites-stin-anotati-ekpaidefsi-kai-tin-epistimoniki-erevna-stin-ellada-boroun-ta-schedia-drasis-na-proothisoun-tin-ousiastiki-isotita/ (Έρευνα του ΕΛΙΑΜΕΠ)
- EASNI, https://www.european-agency.org/country-information/greece/overview-inclusive-education-system
- Μια Ελλάδα με Όλους για Όλους: Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2024-2030, https://amea.gov.gr/consultation
- Α. Γόγολα, Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στις τάξεις υποδοχής Ζ.Ε.Π, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών– Επιστημονικών Θεμάτων, Τεύχος 22ο, 120-134, https://erkyna.gr/e_docs/periodiko/dimosieyseis/diapolitismikotita/t21-03.pdf
- Hellenic Education office. Διαπολιτισμική εκπαίδευση. Διαπολιτισμικές δεξιότητες για όλους, https://hellenic-education-uk.europe.sch.gr/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7/

Ταινίες για προβληματισμό και συζήτηση:

- White bird, Marc Forster (2023)
- Mona Lisa Smile, Mike Newell (2003)
- Dead Poets Society, Peter Weir (1989)
- Good Will Hunting, Gus Van Sant (1997)
- Les Choristes, Christophe Barratier (2004)
- Entre les Murs, Laurent Cantet (2008)
- Le Havre, Aki Kaurismaki (2011)
- Suffragette, Sarah Gavron (2015)

Σημείωση για την παιδαγωγική αξιοποίηση του οπτικοακουστικού υλικού:

Πριν από την αξιοποίηση ταινιών, ντοκιμαντέρ ή αποσπασμάτων τους στην εκπαιδευτική διαδικασία, συστήνεται οι εκπαιδευτικοί να έχουν προηγουμένως παρακολουθήσει και αξιολογήσει οι ίδιοι το σχετικό υλικό, ώστε να επιλέξουν εκείνο που ανταποκρίνεται καλύτερα στους παιδαγωγικούς τους στόχους.

Άλλωστε οι ίδιοι γνωρίζουν καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον την ανθρωπογεωγραφία του σχολείου τους, τη σύνθεση, τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της μαθητικής τους ομάδας, καθώς και το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο εργάζονται και προσφέρουν το εκπαιδευτικό τους έργο.

Η επιλογή και η αξιοποίηση του υλικού προϋποθέτουν, επομένως, παιδαγωγική κρίση και ευαισθησία, σεβασμό στη διαφορετικότητα των εμπειριών και των πολιτισμικών αναφορών των μαθητών και των μαθητριών, αλλά και προσαρμογή στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε σχολικής κοινότητας.

Ισότητα στην Εργασία: Μύθοι και Αλήθειες

Εισαγωγή:

Η εργασία αποτελεί σημαντικό μέρος της ζωής του ανθρώπου, καθώς του δίνει τη δυνατότητα να αξιοποιεί τις γνώσεις και τις ικανότητές του, να εξελίσσεται προσωπικά και επαγγελματικά, να αποκτά αυτονομία και να συμμετέχει ενεργά στην κοινωνία. Η προετοιμασία για την επαγγελματική ζωή, ωστόσο, ξεκινά από μικρή ηλικία, μέσα από τις αξίες, τις αντιλήψεις και τα πρότυπα που διαμορφώνονται στην οικογένεια, στο σχολείο και στην ευρύτερη κοινωνία.

Παρά τη θεσμική κατοχύρωση της ισότητας, στην πράξη εξακολουθούν να υπάρχουν ανισότητες και διακρίσεις στην πρόσληψη, στις αμοιβές, στην επαγγελματική εξέλιξη και στην ανάληψη θέσεων ευθύνης. Συχνά, στερεότυπα και προκαταλήψεις που καλλιεργούνται ήδη από την παιδική ηλικία επηρεάζουν τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές των νέων.

Τον Ιούλιο του 2026 θεσπίστηκε ο Ν. 5316/2026 (ΦΕΚ Α΄ 105/6.7.2026), με τον οποίο ενσωματώνεται στην ελληνική νομοθεσία η ευρωπαϊκή Οδηγία (ΕΕ) 2023/970 για την ενίσχυση της αρχής της ίσης αμοιβής μεταξύ γυναικών και ανδρών για όμοια εργασία ή για εργασία ίσης αξίας. Ο νόμος ενισχύει τη μισθολογική διαφάνεια και προβλέπει τη χρήση αντικειμενικών και ουδέτερων ως προς το φύλο κριτηρίων για τον καθορισμό των αμοιβών. Παράλληλα, ενισχύει το δικαίωμα των εργαζομένων να ενημερώνονται σχετικά με τις αμοιβές και τα κριτήρια με τα οποία αυτές καθορίζονται. Οι σχετικές ρυθμίσεις τίθενται σε ισχύ από την 1η Νοεμβρίου 2026.

Η εξέλιξη αυτή αναδεικνύει ότι η ισότητα στην εργασία δεν εξασφαλίζεται μόνο με τη θέσπιση ίσων κανόνων για όλους. Απαιτείται να δημιουργούνται και οι κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε οι κανόνες αυτοί να εφαρμόζονται στην πράξη και κάθε άνθρωπος

να έχει πραγματικές και δίκαιες ευκαιρίες, σε ένα εργασιακό περιβάλλον που προάγει τον σεβασμό, την αξιοπρέπεια και την αποδοχή της διαφορετικότητας.

Πώς μπορούν η οικογένεια, το σχολείο και η ευρύτερη κοινωνία να συμβάλουν στη διαμόρφωση μιας νέας γενιάς που θα διεκδικεί και θα προάγει την ισότητα στον χώρο της εργασίας, ώστε η διαφορετικότητα να μην αποτελεί εμπόδιο στην επαγγελματική πορεία κανενός;

Παράλληλα, πώς η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών επηρεάζει την ισότητα στην εργασία;

Δραστηριότητα 1: «Το Κολλάζ της Συμπερίληψης» (Βλέπω τη διαφορετικότητα)

Οδηγία:

Οι μαθητές αναζητούν στο διαδίκτυο ή σε περιοδικά εικόνες ανθρώπων διαφορετικών φύλων, ηλικιών, καταγωγής και ικανοτήτων καθώς και ατόμων με αναπηρία, την ώρα που εργάζονται σε διαφορετικά επαγγέλματα και εργασιακούς χώρους.

Στη συνέχεια, δημιουργούν ένα κολλάζ με τίτλο:

«Το δικαίωμα στην ισότητα σε έναν κόσμο διαφορετικότητας»

Το κολλάζ μπορεί να αναρτηθεί στην τάξη και να αποτελέσει αφορμή για συζήτηση σχετικά με την ισότητα, τη διαφορετικότητα και το δικαίωμα κάθε ανθρώπου στην εργασία.

Συζήτηση – Προβληματισμός

- Είναι όλοι οι άνθρωποι ελεύθεροι να επιλέξουν το επάγγελμα που επιθυμούν;
- Υπάρχουν άνθρωποι που συναντούν περισσότερα εμπόδια στην πρόσβαση ή στην εξέλιξη στην εργασία; Ποια μπορεί να είναι αυτά;

- Έχουν όλα τα παιδιά τις ίδιες ευκαιρίες να μορφωθούν και να προετοιμαστούν για την επαγγελματική τους ζωή;
- Τι συμβαίνει όταν ένα παιδί εργάζεται αντί να βρίσκεται στο σχολείο;
- Ξεκινούν όλοι οι άνθρωποι από την ίδια αφετηρία; Αν όχι, τι μπορεί να επηρεάζει τις ευκαιρίες που έχουν στη ζωή και στην εργασία;

✓ **Τελικός προβληματισμός:**

Αρκεί να έχουν όλοι τα ίδια δικαιώματα ή χρειάζεται να εξασφαλίζονται και ίσες ευκαιρίες, ώστε όλοι να μπορούν να προχωρήσουν στη ζωή και στην εργασία τους;

Δραστηριότητα 2: Ξεκινάμε όλοι από την ίδια αφετηρία; (κατανοώ τις διαφορετικές ευκαιρίες)

Ο Γάλλος κοινωνιολόγος Pierre Bourdieu χρησιμοποίησε τον όρο «πολιτισμικό κεφάλαιο» για να περιγράψει γνώσεις, δεξιότητες, εμπειρίες και πολιτισμικά εφόδια που αποκτά ένα άτομο μέσα από την οικογένεια, το σχολείο και το κοινωνικό του περιβάλλον.

Τα εφόδια αυτά, όμως, δεν είναι ίδια για όλους. Άτομα που μεγαλώνουν σε διαφορετικές κοινωνικές, οικονομικές ή πολιτισμικές συνθήκες μπορεί να έχουν διαφορετική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στη γνώση, στην τεχνολογία, στις πολιτιστικές δραστηριότητες και στα δίκτυα υποστήριξης. Οι διαφορετικές αυτές αφετηρίες μπορούν να επηρεάσουν την εκπαιδευτική και, αργότερα, την επαγγελματική τους πορεία.

Ιδιαίτερα για άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ή κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες, οι ανισότητες αυτές μπορεί να συνδυάζονται με πρόσθετα εμπόδια και διακρίσεις, περιορίζοντας τις δυνατότητές τους να αξιοποιήσουν τις ικανότητες και τις επιλογές τους.

- Ξεκινούν όλοι οι νέοι από την ίδια αφετηρία;
- Πώς μπορεί το οικογενειακό, κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον να επηρεάσει τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές ενός νέου;
- Με ποιους τρόπους μπορεί η διαφορετική πρόσβαση σε γνώσεις, εμπειρίες και ευκαιρίες να επηρεάσει την επαγγελματική πορεία;
- Ποια πρόσθετα εμπόδια μπορεί να αντιμετωπίζουν άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ή κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες;
- Πώς μπορούν το σχολείο, η πολιτεία και η κοινωνία να συμβάλουν ώστε οι διαφορετικές αφετηρίες να μην οδηγούν σε άνισες ευκαιρίες;

Τελικός προβληματισμός

- ✓ Αρκεί να έχουν όλοι τα ίδια δικαιώματα ή χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη και οι διαφορετικές αφετηρίες, ώστε όλοι να έχουν πραγματικές ευκαιρίες στην εκπαίδευση και στην εργασία;

Δραστηριότητα 3: Η «γυάλινη οροφή» (Αναγνωρίζω τα εμπόδια)

Μπορούν όλοι να φτάσουν στην κορυφή;

Η «γυάλινη οροφή» είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τα αόρατα εμπόδια που μπορεί να δυσκολεύουν την επαγγελματική εξέλιξη ορισμένων ανθρώπων και την πρόσβασή τους σε θέσεις ευθύνης, ακόμη και όταν διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα και ικανότητες. Τα εμπόδια αυτά μπορεί να συνδέονται με στερεότυπα και προκαταλήψεις σχετικά με το φύλο, την ηλικία, την καταγωγή, την αναπηρία, την οικογενειακή κατάσταση ή άλλα χαρακτηριστικά ενός ανθρώπου.

Σενάριο

Σε μια μεγάλη εταιρεία πρόκειται να επιλεγεί ένας νέος/α διευθυντής/ντρια για μια σημαντική θέση. Τρεις εργαζόμενοι έχουν παρόμοια προσόντα, εμπειρία και απόδοση στην εργασία τους.

- Ο πρώτος εργαζόμενος θεωρείται «δυναμικός» και «διαθέσιμος ανά πάσα στιγμή».
- Η δεύτερη εργαζόμενη έχει πολύ καλή απόδοση, αλλά ορισμένοι θεωρούν ότι, επειδή έχει οικογένεια και παιδιά, ίσως δυσκολεύεται να αναλάβει περισσότερες ευθύνες.
- Ο τρίτος εργαζόμενος έχει την ίδια εμπειρία και απόδοση, αλλά, επειδή έχει διαφορετική πολιτισμική καταγωγή, ορισμένοι θεωρούν ότι ίσως δυσκολευτεί να εκπροσωπήσει την εταιρεία σε σημαντικές συναντήσεις.

Τελικά, επιλέγεται ο πρώτος εργαζόμενος.

1. Ποια στοιχεία της περίπτωσης μπορεί να επηρέασαν την απόφαση;
2. Υπήρχαν ίσες ευκαιρίες επαγγελματικής εξέλιξης και για τους τρεις εργαζομένους;
3. Ποια στερεότυπα ή προκαταλήψεις μπορεί να λειτουργούν ως «αόρατα εμπόδια»;
4. Θα μπορούσαν διαφορετικά χαρακτηριστικά ενός ανθρώπου να επηρεάσουν την επαγγελματική του εξέλιξη, ακόμη και όταν διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα;
5. Τι θα μπορούσε να κάνει ένας εργασιακός χώρος ώστε η επαγγελματική εξέλιξη να βασίζεται στα προσόντα, στις ικανότητες και στην απόδοση των εργαζομένων;

Δραστηριότητα

Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και συζητούν **ποια εμπόδια μπορεί να επηρεάζουν την επαγγελματική εξέλιξη ενός ανθρώπου**. Κάθε ομάδα καταγράφει τις απόψεις της και στη συνέχεια τις παρουσιάζει στην ολομέλεια.

Κάθε ομάδα προτείνει **δύο μέτρα** που θα μπορούσαν να περιορίσουν τα αόρατα εμπόδια στην επαγγελματική εξέλιξη και να ενισχύσουν την ισότητα στον χώρο εργασίας.

Τελικός προβληματισμός

- ✓ Μπορεί να υπάρχει ισότητα στην εργασία, αν όλοι έχουν δικαίωμα να προσληφθούν, αλλά δεν έχουν τις ίδιες ευκαιρίες να εξελιχθούν;

Δραστηριότητα 4 : Αγγελία εργασίας (εντοπίζω διακρίσεις)

Μια εταιρεία αναζητά έναν/μία νέο/α συνεργάτη για τη δημιουργία περιεχομένου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Ζητείται Social Media Manager

Εταιρεία που δραστηριοποιείται στον χώρο της ψηφιακής επικοινωνίας αναζητά νέο/α συνεργάτη για τη δημιουργία και διαχείριση περιεχομένου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Απαραίτητα προσόντα:

- Καλή γνώση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης
- Δημιουργικότητα και επικοινωνιακές δεξιότητες

- Καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας
- Βασικές γνώσεις επεξεργασίας εικόνας και βίντεο
- Δυνατότητα συνεργασίας και ομαδικής εργασίας

Θα προτιμηθεί:

Άνδρας ή γυναίκα έως 30 ετών

Άτομο χωρίς οικογενειακές υποχρεώσεις

Άτομο με «νεανική εμφάνιση» και δυναμική προσωπικότητα

Δυνατότητα εργασίας και τα Σαββατοκύριακα

Αποστολή βιογραφικών έως 30/10.

Παρατηρώ – Σκέφτομαι – Προτείνω

1. Παρατηρώ:

Ποια στοιχεία της αγγελίας αφορούν πραγματικά τις ανάγκες της συγκεκριμένης θέσης;

2. Σκέφτομαι:

- Ποια στοιχεία μπορεί να οδηγήσουν σε αποκλεισμό κάποιων υποψηφίων;
- Ποια στερεότυπα ή προκαταλήψεις εντοπίζονται;

3. Προτείνω:

Πώς θα μπορούσε να διατυπωθεί διαφορετικά η αγγελία, ώστε να αξιολογούνται οι υποψήφιοι με βάση τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την καταλληλότητά τους για τη θέση και όχι με βάση χαρακτηριστικά που δεν σχετίζονται με την εργασία;

✓ Προβληματισμός

- Αν ένας νέος άνθρωπος έβλεπε αυτή την αγγελία, θα ένιωθε ότι η θέση απευθύνεται και σε εκείνον/εκείνη;

- Τι μπορεί να κάνει μια αγγελία εργασίας πιο δίκαιη, ώστε να προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους υποψηφίους;
- Πότε μια αγγελία εργασίας εξασφαλίζει πραγματικά ίσες ευκαιρίες για όλους;

Δραστηριότητα 5: «Βιωματικό παιχνίδι»

«Τυφλά Βιογραφικά» (εξετάζω πώς οι προκαταλήψεις μπορούν να επηρεάσουν την επιλογή)

Μια εταιρεία αναζητά εργαζόμενους για……

Βήμα 1: Χωρίζετε την τάξη σε δύο ομάδες:

Οι «Εργοδότες»: Φτιάχνουν μια επιτροπή αξιολόγησης. Ψάχνουν να προσλάβουν έναν υπάλληλο για μια συγκεκριμένη θέση (π.χ. Διαχειριστής Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης ή Υπεύθυνος Εξυπηρέτησης Πελατών σε μια σύγχρονη εταιρεία).

Οι «Υποψήφιοι»: Κάθε μαθητής ή μικρές ομάδες μαθητών αναλαμβάνει να δημιουργήσει το προφίλ ενός υποψηφίου.

Βήμα 2: Η Δημιουργία των Βιογραφικών (10 λεπτά)

Οι υποψήφιοι συμπληρώνουν ένα σύντομο βιογραφικό, αλλά απαγορεύεται αυστηρά να αναγράψουν Όνομα και Επώνυμο, Φύλο, Φωτογραφία, Ηλικία / Έτος γέννησης,

Εθνικότητα / Μητρική γλώσσα (μπορούν να γράψουν απλώς επίπεδο γλωσσομάθειας, π.χ. "Άριστα Αγγλικά"

Τι γράφουν στο βιογραφικό: Μόνο σπουδές, σεμινάρια, ξένες γλώσσες, ψηφιακές δεξιότητες, προϋπηρεσία (αν υπάρχει) και προσωπικά ενδιαφέροντα/soft skills (π.χ. «ομαδικό πνεύμα», «ικανότητα διαχείρισης κρίσεων»).

Για να έχει ενδιαφέρον, πείτε στους υποψήφιους να δημιουργήσουν διαφορετικά προφίλ (π.χ. ένας έμπειρος 45άρης, ένας ταλαντούχος 20άρης χωρίς προϋπηρεσία, ένας μετανάστης με σπουδές στο εξωτερικό κ.λπ.), αλλά να κρατήσουν την πραγματική ταυτότητα κρυφή.

Βήμα 3: Η Αξιολόγηση (10 λεπτά)

Τα βιογραφικά συγκεντρώνονται (μπορείτε να τα ανακατέψετε και να τους βάλετε έναν αριθμό, π.χ. Υποψήφιος 1, Υποψήφιος 2). Η επιτροπή των Εργοδοτών τα διαβάζει δυνατά στην τάξη, αναλύει τα υπέρ και τα κατά, και επιλέγει τα δύο καλύτερα με βάση μόνο τα προσόντα.

Βήμα 4: Η Αποκάλυψη και η Συζήτηση (10-15 λεπτά) Ο εκπαιδευτικός αποκαλύπτει ποιοι κρύβονταν πίσω από τα βιογραφικά που επιλέχθηκαν (ή που απορρίφθηκαν).

Συζήτηση μετά τη δραστηριότητα

Αυτό είναι το πιο σημαντικό κομμάτι. Ρωτήστε τους μαθητές:

Προς τους Εργοδότες: «Αν βλέπατε τη φωτογραφία, το όνομα ή την ηλικία αυτού του ατόμου από την αρχή, πιστεύετε ότι θα είχατε την ίδια κρίση; Ή μήπως θα σας επηρέαζε κάποιο στερεότυπο (π.χ. "είναι πολύ μεγάλος για τεχνολογία" ή "είναι πολύ νεαρή για θέση ευθύνης");»

Προς όλη την τάξη: «Είναι τελικά το "τυφλό βιογραφικό" ο καλύτερος τρόπος για να πετύχουμε την ισότητα στην εργασία;

Τι χάνεται και τι κερδίζεται με αυτή τη μέθοδο;»

Πώς προστατεύεται η ισότητα.

Τελική σειρά :

1. Το Κολλάζ της Συμπερίληψης → **βλέπω τη διαφορετικότητα**

2. Ξεκινάμε όλοι από την ίδια αφετηρία; → **κατανοώ τις διαφορετικές ευκαιρίες**

3. Η «γυάλινη οροφή» → **αναγνωρίζω τα αόρατα εμπόδια**

4. Αγγελία εργασίας → **εντοπίζω διακρίσεις πριν από την πρόσληψη**

5. Τυφλά Βιογραφικά → **εξετάζω πώς οι προκαταλήψεις μπορούν να επηρεάσουν την επιλογή**

☛ Οι ερωτήσεις αποσκοπούν στο να τροφοδοτήσουν ενδιαφέρουσες και πλούσιες συζητήσεις με τους/τις μαθητές/τριες. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις και αυτό θα πρέπει να επισημανθεί από την αρχή. Στόχος είναι οι έφηβοι/ες να συμμετάσχουν, να ανταλλάξουν απόψεις και να εκφράσουν ελεύθερα τις σκέψεις τους.

Νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο – Πηγές:

1. Σύνταγμα της Ελλάδας, άρθρο 4 – Ισότητα των Ελλήνων.

2. Ν. 4443/2016 (ΦΕΚ Α΄ 232) – Ίση μεταχείριση και καταπολέμηση των διακρίσεων.

3. Ν. 5316/2026 (ΦΕΚ Α΄ 105/6.7.2026) – Ισότητα της αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών.

4. Οδηγία (ΕΕ) 2023/970 – Μισθολογική διαφάνεια και ίση αμοιβή.

Ταινίες για προβληματισμό και συζήτηση:

- **Hidden Figures, Theodore Melfi (2016)**

Αφηγείται την ιστορία τριών Αφροαμερικανίδων επιστημόνων που, κόντρα σε όλες τις προκαταλήψεις της Αμερικής των αρχών του ’60, προσπαθούν να κάνουν τη διαφορά δουλεύοντας για το διαστημικό πρόγραμμα της NASA και αντιμετωπίζουν φυλετικές και έμφυλες διακρίσεις, παρά τις εξαιρετικές ικανότητές τους.

Θέματα: Ισότητα των φύλων, φυλετικές διακρίσεις, επαγγελματική εξέλιξη, γυάλινη οροφή.

Εκπαιδευτικό υλικό

https://journeysinfilm.org/film/hidden-figures/?utm_source=chatgpt.com

- **Lilly, Rachel Feldman (2025)**

Βασίζεται στην αληθινή ιστορία της Lilly Ledbetter, η οποία ανακάλυψε ότι αμειβόταν πολύ λιγότερο από τους άνδρες συναδέλφους της και αγωνίστηκε για την ισότητα στις

αμοιβές. Δίνει έναν μακρύ δικαστικό και πολιτικό αγώνα για ίση αμοιβή (που οδήγησε και στον νόμο Lilly Ledbetter Fair Pay Act).

Θέματα: Μισθολογικό χάσμα, ίση αμοιβή, εργασιακές διακρίσεις και διεκδίκηση δικαιωμάτων.

Εκπαιδευτικό υλικό για την ταινία και για συζήτηση μπορείτε να βρείτε:

file:///C:/Users/user/Downloads/https___journeysinfilm.org_wp-content_uploads_2026_05_Lilly-Discussion-Guide.pdf

- **Bend It Like Beckman, Gurinder Chadha (2002)**

Μια νεαρή κοπέλα ινδικής καταγωγής προσπαθεί να ακολουθήσει το όνειρό της στο ποδόσφαιρο, αντιμετωπίζοντας οικογενειακές και κοινωνικές προσδοκίες.

Θέματα: Ισότητα των φύλων, πολιτισμική ταυτότητα, στερεότυπα, διαφορετικότητα.

Εκπαιδευτικό υλικό

https://educasia.org/wp-content/uploads/Educasia%20Myan%20page/Movie%20Modules/Bend%20it%20like%20Beckham.pdf?utm_source=chatgpt.com

- **The Pursuit of Happiness, Gabriele Muccino (2006)**

Ένας πατέρας που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες προσπαθεί να εξασφαλίσει ένα καλύτερο μέλλον για τον γιο του, διεκδικώντας μια επαγγελματική ευκαιρία.

Θέματα: Κοινωνικές ανισότητες, διαφορετικές αφετηρίες, πρόσβαση στην εργασία και ίσες ευκαιρίες.

https://teachwithmovies.org/the-pursuit-of-happyness/?utm_source=chatgpt.com

- **The Devil Wears Prada, David Frankel, (2006)**

Μια νέα γυναίκα ξεκινά την επαγγελματική της πορεία σε ένα απαιτητικό περιβάλλον μόδας, όπου αντιμετωπίζει στερεότυπα, ανταγωνισμό και πιέσεις.

Θέματα: Εργασιακό περιβάλλον, επαγγελματικές φιλοδοξίες, στερεότυπα, εξουσία και επαγγελματική εξέλιξη.

- **Billy Elliot, Stephen Daldry (2000)**

Ένα αγόρι επιθυμεί να ασχοληθεί με το μπαλέτο, παρά τις κοινωνικές αντιλήψεις ότι πρόκειται για δραστηριότητα που δεν ταιριάζει στα αγόρια.

Θέματα: Έμφυλα στερεότυπα, ελεύθερη επιλογή, κοινωνικές προκαταλήψεις, προσωπική έκφραση.

https://www.atmospheres53.org/film/billy-elliot/?utm_source=chatgpt.com

https://teachwitheuropeana.eun.org/learning-scenarios/boys-dont-do-ballet-really-addressing-gender-stereotypes-on-career-choice-ls-pt-701/?utm_source=chatgpt.com

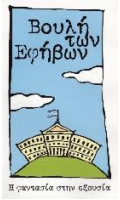
Σημείωση για την παιδαγωγική αξιοποίηση του οπτικοακουστικού υλικού:

Πριν από την αξιοποίηση ταινιών, ντοκιμαντέρ ή αποσπασμάτων τους στην εκπαιδευτική διαδικασία, συστήνεται οι εκπαιδευτικοί να έχουν προηγουμένως παρακολουθήσει και αξιολογήσει οι ίδιοι το σχετικό υλικό, ώστε να επιλέξουν εκείνο που ανταποκρίνεται καλύτερα στους παιδαγωγικούς τους στόχους.

Άλλωστε οι ίδιοι γνωρίζουν καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον την ανθρωπογεωγραφία του σχολείου τους, τη σύνθεση, τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της μαθητικής τους ομάδας, καθώς και το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο εργάζονται και προσφέρουν το εκπαιδευτικό τους έργο.

Η επιλογή και η αξιοποίηση του υλικού προϋποθέτουν, επομένως, παιδαγωγική κρίση και ευαισθησία, σεβασμό στη διαφορετικότητα των εμπειριών και των πολιτισμικών αναφορών των μαθητών και των μαθητριών, αλλά και προσαρμογή στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε σχολικής κοινότητας.

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ισότητα των Φύλων:

Πόσο ελεύθερα διαμορφώνονται οι επιλογές μας;

Εισαγωγή:

Η ισότητα των φύλων είναι θεμελιώδης αρχή της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεν αρκείται στη θεσμική κατοχύρωση, αλλά απαιτεί πραγματικές συνθήκες ώστε κάθε άτομο να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει ισότιμα σε κάθε πτυχή της ζωής. Παρά τη νομοθετική πρόοδο, οι έμφυλες ανισότητες επιμένουν: στην εργασία (αμειβόμενη και μη), στις επαγγελματικές επιλογές, στην πολιτική και κοινωνική εκπροσώπηση, καθώς και στις μορφές έμφυλης και ψηφιακής βίας, τροφοδοτούμενες από καθημερινά στερεότυπα. Επιπλέον, το φύλο αλληλεπιδρά με παράγοντες όπως η κοινωνικοοικονομική θέση, η ηλικία, η αναπηρία και η καταγωγή, δημιουργώντας πολλαπλά εμπόδια. Μέσα από το πρόγραμμα «Βουλή των Εφήβων», οι μαθητές και οι μαθήτριες αξιοποιούν βιωματικές δραστηριότητες, συνεργασία και αξιόπιστες πηγές για να εντοπίσουν τις αιτίες των διακρίσεων, να αμφισβητήσουν τα στερεότυπα και να καλλιεργήσουν τεκμηριωμένη κριτική σκέψη. Κεντρικός στόχος είναι η μετάβαση από την ευαισθητοποίηση στην ενεργό συμμετοχή, αναδεικνύοντας την ισότητα σε καθημερινή δημοκρατική πρακτική και συλλογική ευθύνη.

Συζητώ και Προβληματίζομαι:

Τα παρακάτω ερωτήματα λειτουργούν ως αφετηρίες έρευνας και συζήτησης. Δεν είναι απαραίτητο να απαντηθούν όλα με τον ίδιο τρόπο: κάθε ομάδα μπορεί να επιλέξει ένα κεντρικό ερώτημα και να το προσεγγίσει με δεδομένα, παρατήρηση, συνεντεύξεις, μελέτη πηγών ή δημιουργική εργασία.

- **Ισότητα των φύλων και κοινωνικά στερεότυπα**

1. Γιατί η κατοχύρωση ίσων δικαιωμάτων δεν εξασφαλίζει πάντοτε ίσες πραγματικές ευκαιρίες; Ποιοι κοινωνικοί, οικονομικοί και πολιτισμικοί παράγοντες δημιουργούν απόσταση ανάμεσα στην τυπική και την ουσιαστική ισότητα;

2. Πώς διαμορφώνονται και αναπαράγονται τα έμφυλα στερεότυπα στην οικογένεια, στο σχολείο, στην παρέα, στην εκπαίδευση και στα μέσα ενημέρωσης; Με ποιους τρόπους επηρεάζουν τις επιθυμίες, την αυτοεικόνα και τις επιλογές των νέων;

3. Μπορούν καθημερινές πρακτικές που θεωρούνται φυσιολογικές να αναπαράγουν διακρίσεις χωρίς συνειδητή πρόθεση; Ποια παραδείγματα μπορούμε να εντοπίσουμε και πώς θα τα διερευνήσουμε;

4. Πώς αλληλεπιδρά το φύλο με την κοινωνική τάξη, την αναπηρία, την ηλικία, την καταγωγή ή τη μεταναστευτική εμπειρία; Γιατί είναι σημαντικό να εξετάζουμε τις διαφορετικές αφετηρίες και τα πολλαπλά εμπόδια;

5. Με ποια στοιχεία μπορούμε να αξιολογήσουμε αν υπάρχει ουσιαστική ισότητα στην καθημερινή ζωή και όχι μόνο ίση μεταχείριση στον νόμο;

- **Πατριαρχία, εξουσία και διαπροσωπικές σχέσεις**

1. Τι σημαίνει πατριαρχία και πώς οι ιστορικά διαμορφωμένοι έμφυλοι ρόλοι επηρεάζουν την κατανομή της εξουσίας, των ευθυνών και των ευκαιριών στην οικογένεια, στην εργασία και στη δημόσια ζωή;

2. Πώς συνδέονται οι προσδοκίες για το τι θεωρείται «ανδρικό» ή «γυναικείο» με την ελευθερία των προσωπικών επιλογών και την αυτονομία κάθε ανθρώπου;

3. Πώς μπορούμε να καλλιεργήσουμε σχέσεις που βασίζονται στη συναίνεση, στον αμοιβαίο σεβασμό, στην ισοτιμία και στον σεβασμό των προσωπικών ορίων;

4. Πώς αμφισβητούμε τις πατριαρχικές αντιλήψεις χωρίς να αναπαράγουμε γενικεύσεις ή να αντιμετωπίζουμε τα φύλα ως αντίπαλες ομάδες;

- **Έμφυλη βία και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**

1. Ποιες μορφές μπορεί να λάβει η έμφυλη βία —σωματική, ψυχολογική, σεξουαλική, οικονομική και ψηφιακή— και ποια σημάδια βοηθούν να αναγνωρίζεται εγκαίρως;

2. Πώς συνδέεται η έμφυλη βία, συμπεριλαμβανομένων των γυναικοκτονιών, με τις σχέσεις εξουσίας, τον έλεγχο και τις κοινωνικές αντιλήψεις που κανονικοποιούν ή συγκαλύπτουν τη βία;

3. Γιατί η μετατόπιση της ευθύνης από τον δράστη στο θύμα είναι επιβλαβής; Πώς επηρεάζει την αναζήτηση βοήθειας, την κοινωνική στάση και την πρόληψη;

4. Ποιες ευθύνες έχουν το σχολείο, οι κοινωνικές υπηρεσίες, η αστυνομία, η δικαιοσύνη και η Πολιτεία για την πρόληψη, την έγκαιρη παρέμβαση και την προστασία;

5. Ποια μέτρα πρόληψης και υποστήριξης είναι αποτελεσματικότερα και με ποια δεδομένα ή δείκτες μπορούμε να αξιολογήσουμε τη λειτουργία τους;

- **Δημόσιος λόγος και αναπαραστάσεις**

1. Με ποιους τρόπους οι διαφημίσεις, οι σειρές, οι ειδήσεις και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αναπαράγουν ή αμφισβητούν έμφυλα στερεότυπα;

2. Πώς επηρεάζουν τα πρότυπα εμφάνισης, η συνεχής σύγκριση και η διαδικτυακή επιδοκιμασία ή απόρριψη την αυτοεικόνα και την αυτοεκτίμηση των νέων;

3. Πότε ο ψηφιακός δημόσιος λόγος μετατρέπεται σε σεξισμό, εκφοβισμό, παρενόχληση ή παραβίαση της ιδιωτικότητας ; Ποιες είναι οι ευθύνες των χρηστών και των πλατφορμών;

- **Δημοκρατία, θεσμοί και ενεργός συμμετοχή των νέων**

1. Πώς επηρεάζει η άνιση εκπροσώπηση των φύλων στα κέντρα λήψης αποφάσεων τη δημοκρατία και τη διαμόρφωση δημόσιων πολιτικών;

2. Ποιες ευθύνες έχουν η Πολιτεία, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, η εκπαίδευση, η δικαιοσύνη και οι κοινωνικοί φορείς για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας;

3. Κατά πόσο η υποχρεωτική ποσόστωση φύλου στα ψηφοδέλτια των βουλευτικών και ευρωπαϊκών εκλογών συμβάλλει ουσιαστικά στην επίτευξη της έμφυλης ισότητας στην πολιτική εκπροσώπηση, και ποιες είναι οι κύριες ενστάσεις ως προς την εφαρμογή της;

4. Ποιες πρωτοβουλίες μπορούν να αναλάβουν οι μαθητικές κοινότητες για ένα σχολείο ισότητας, συμπερίληψης, σεβασμού και μηδενικής ανοχής στις διακρίσε

- **Κεντρικό ερώτημα για το θέμα της Ισότητας των φύλων:**

Μπορεί να υπάρξει ουσιαστική δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη όταν οι άνθρωποι δεν έχουν ίσες δυνατότητες να αποφασίζουν για τη ζωή τους, να συμμετέχουν στην κοινωνία και να ασκούν ελεύθερα τα δικαιώματά τους, ανεξάρτητα από το φύλο τους;

☛ Οι ερωτήσεις αποσκοπούν στο να τροφοδοτήσουν ενδιαφέρουσες και πλούσιες συζητήσεις με τους/τις μαθητές/τριες. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις και αυτό θα πρέπει να επισημανθεί από την αρχή. Στόχος είναι οι έφηβοι/ες να συμμετάσχουν, να ανταλλάξουν απόψεις και να εκφράσουν ελεύθερα τις σκέψεις τους.

Βιωματικές & Διερευνητικές Δραστηριότητες: (*Εκπαιδευτικό υλικό για την έμφυλη ισότητα, τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα*)

Δραστηριότητα 1: «Κι αν μπορούσες να αλλάξεις κάτι;»

Ταυτότητα Δραστηριότητας

- **Στόχοι:** Γνωριμία, σπάσιμο του πάγου, καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης, πρώτη σύνδεση των καθημερινών σχολικών βιωμάτων με τις έννοιες των δικαιωμάτων και της δημοκρατίας.
- **Διάρκεια:** 10 λεπτά.
- **Μέθοδος:** Βιωματικό παιχνίδι κύκλου / Μη τυπική μάθηση.
- **Υλικά:** Ένα μικρό μπαλάκι.

Αναλυτική Περιγραφή & Βήματα Υλοποίησης

- **1. Διαμόρφωση Χώρου & Κανόνας Λόγου:** Τα παιδιά και ο/η εκπαιδευτικός κάθονται σε κύκλο. Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει το μπαλάκι ως το αποκλειστικό «μέσο» με το οποίο παίρνει κανείς τον λόγο στην ομάδα. Εξηγεί ότι οι εκπαιδευτικοί θα παρεμβαίνουν χωρίς το μπαλάκι μόνο για βασικές οδηγίες ή συντονισμό.
- **2. Εισαγωγική Ερώτηση:** Ο/Η συντονιστής/τρια θέτει το ερώτημα: «Αν μπορούσες να αλλάξεις κάτι μικρό στη σχολική σου μέρα, τι θα ήταν αυτό;»

- **3. Ροή Λόγου:** Δίνει τυχαία το μπαλάκι σε ένα παιδί. Αφού το παιδί απαντήσει, πετάει απαλά το μπαλάκι σε κάποιο άλλο άτομο στον κύκλο, μέχρι να ακουστούν όλες οι φωνές.

> **Ερώτηση Αναστοχασμού:** *«Οι αλλαγές που ζητάμε από το σχολείο μας είναι απλώς προσωπικές επιθυμίες ή συνδέονται άμεσα με τα δικαιώματά μας και τον τρόπο που παίρνονται οι αποφάσεις;»*
>
> *Σημείωση για τον/την εκπαιδευτικό: Η ερώτηση αυτή προετοιμάζει το έδαφος για την εισαγωγή των εννοιών της Έμφυλης Ισότητας και της Δημοκρατίας.*

Δραστηριότητα 2: «Ορισμοί σε εξέλιξη»

Ταυτότητα Δραστηριότητας

- **Στόχοι:** Εξοικείωση, αποσαφήνιση και κριτική διερεύνηση των εννοιών «Δημοκρατία» και «Έμφυλη Ισότητα», καλλιέργεια συνεργατικής μάθησης και αναθεώρηση αρχικών αντιλήψεων.
- **Διάρκεια:** 15 - 20 λεπτά.
- **Μέθοδος:** Ομαδοσυνεργατική δημιουργική γραφή.
- **Υλικά:** 2 μεγάλα χαρτιά (Α3 ή χαρτιά σεμιναρίου), μαρκαδόροι, εκτυπωμένοι οι επίσημοι ορισμοί.

Αναλυτική Περιγραφή & Βήματα Υλοποίησης

- **Προετοιμασία:** Σε δύο μεγάλα χαρτιά αναγράφονται αντιστοίχως οι τίτλοι: «ΕΜΦΥΛΗ ΙΣΟΤΗΤΑ» και «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ». Η ομάδα χωρίζεται σε δύο υποομάδες.
- **Α΄ Φάση - Καταιγισμός Ιδεών:** Κάθε ομάδα στέκεται μπροστά από ένα χαρτί. Τους ζητείται να γράψουν ελεύθερα ό,τι τους έρχεται στο μυαλό σχετικά με την έννοια: λέξεις-κλειδιά, ορισμούς, αλλά και πράγματα που έχουν ακούσει στην κοινωνία (ακόμη κι αν διαφωνούν).
- **Β΄ Φάση - Εναλλαγή & Εμπλουτισμός:** Οι ομάδες αλλάζουν πόστα. Διαβάζουν τι σημείωσε η προηγούμενη ομάδα, σχολιάζουν, συμπληρώνουν ή προσθέτουν στοιχεία που θεωρούν ότι λείπουν για να γίνει ο ορισμός πιο πλήρης.
- **Γ΄ Φάση - Ολομέλεια & Αναστοχασμός:** Επιστρέφουν στον κύκλο και αναλύουν το υλικό των χαρτιών.

Ερωτήσεις Συζήτησης:

- Πώς σας φάνηκε η διαδικασία;
- Υπήρχε κάτι που είδατε στο χαρτί της άλλης ομάδας και δεν το είχατε σκεφτεί;
- Υπήρξε κάποια στιγμή που διαφωνήσατε ή άλλαξε η αντίληψή σας;
- Πώς συνδέονται τελικά οι δύο αυτές έννοιες μεταξύ τους;

ΕΝΝΟΙΕΣ :

• ***ΕΜΦΥΛΗ ΙΣΟΤΗΤΑ****: Η αρχή που προωθεί την ίση μεταχείριση και ίσες ευκαιρίες για όλα τα φύλα σε όλους τους τομείς της ζωής (εκπαίδευση, εργασία, υγεία, δικαιοσύνη, πολιτική). Στοχεύει στην εξάλειψη των διακρίσεων και των εμποδίων λόγω φύλου.*

• ***ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ****: Πολιτικό και κοινωνικό σύστημα στο οποίο η εξουσία ανήκει στις/στους πολίτες, οι οποίες/οι συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων. Θεμελιώνεται στις αρχές της ισότητας, της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.*

Δραστηριότητα 3: «Αποδομώντας τις Σύγχρονες Διαφημίσεις»

Ταυτότητα Δραστηριότητας

- **Στόχοι:** Ανάπτυξη κριτικού γραμματισμού στα ΜΜΕ, αναγνώριση έμφυλων στερεοτύπων και σεξισμού στη σύγχρονη διαφήμιση και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- **Διάρκεια:** 45 λεπτά.
- **Υλικά:** Προβολέας/Tablet, χαρτόνια Α3, μαρκαδόροι, περιοδικά για κολάζ.

Αναλυτική Περιγραφή & Βήματα Υλοποίησης

Α΄ Φάση - Κριτική Ανάλυση (10 λεπτά):

Οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να απαντήσουν στα εξής ερωτήματα:

- Τι ακριβώς βλέπουμε ή ακούμε στη διαφήμιση;
- Ποιο πρότυπο ή στερεότυπο ενδεχομένως προβάλλεται;

- Ποια συγκεκριμένα στοιχεία υποστηρίζουν την ερμηνεία μας;
- Πώς θα μπορούσε να παρουσιαστεί διαφορετικά το ίδιο προϊόν;

Β΄ Φάση - Δημιουργική Παραγωγή (25 λεπτά): Οι έφηβοι χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν μια αποστολή: **Να δημιουργήσουν μια καμπάνια για την Επιτροπή Ισότητας.** Επιλέγουν ένα από τα παρακάτω:

• Τηλεοπτικό σποτ (Γράφουν σενάριο, διαλόγους, σκηνοθετικές οδηγίες και σλόγκαν.

• Αφίσα Καμπάνιας (έντυπη ή ψηφιακή): Σχεδιάζουν αφίσα με δυναμικό μήνυμα κατά των στερεοτύπων («Don't Stereotype Me!»).

Γ΄ Φάση - Παρουσίαση & Κοινοποίηση (10 λεπτά) : Οι ομάδες παρουσιάζουν τα έργα τους στην ολομέλεια. Συζητείται η δυνατότητα ανάρτησής τους στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Δραστηριότητα 4: «Το ίδιο δικαίωμα, διαφορετικές αφετηρίες»

Σύνδεση με θεματική: Κοινωνικές ανισότητες, πολλαπλά εμπόδια και ουσιαστική ισότητα

Ενδεικτική διάρκεια: 35-40 λεπτά

Στόχος: Να κατανοηθεί βιωματικά η διαφορά ανάμεσα στην τυπική ισότητα και στις πραγματικές δυνατότητες συμμετοχής, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο το φύλο αλληλεπιδρά με άλλους κοινωνικούς παράγοντες.

Πορεία υλοποίησης

1. Παρουσιάζεται ένα κοινό υποθετικό σενάριο: μια ομάδα νέων επιθυμεί να συμμετάσχει σε εκπαιδευτικό πρόγραμμα, μαθητικό συνέδριο ή πρόγραμμα πρακτικής άσκησης. Η

συμμετοχή είναι θεωρητικά ανοιχτή σε όλες και σε όλους. Οι ομάδες λαμβάνουν διαφορετικές κάρτες προφίλ. Τα προφίλ διαφοροποιούνται ως προς οικονομικούς πόρους, μετακίνηση, υποχρεώσεις φροντίδας, αναπηρία ή ανάγκες προσβασιμότητας, πρόσβαση σε τεχνολογία και διαθέσιμη οικογενειακή υποστήριξη.

2. Εξετάζουν αν οι ίδιοι κανόνες συμμετοχής εξασφαλίζουν στην πράξη ίσες δυνατότητες. Καταγράφουν ποια εμπόδια σχετίζονται με τις συνθήκες ζωής των προσώπων και ποια δημιουργούνται από τον τρόπο σχεδιασμού του προγράμματος.
3. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να ανασχεδιάσει το πρόγραμμα, προτείνοντας συγκεκριμένες προσαρμογές: προσβάσιμο χώρο, κάλυψη μετακίνησης, εναλλακτική εξ αποστάσεως συμμετοχή, κατάλληλο ωράριο ή υποστηρικτικές υπηρεσίες.
4. Οι ομάδες παρουσιάζουν τις αλλαγές τους και αιτιολογούν ποιες παρεμβάσεις είναι αναγκαίες ώστε το δικαίωμα συμμετοχής να μετατραπεί σε πραγματική δυνατότητα για όλους και όλες.

Υλικά: Κάρτες υποθετικών προφίλ, περιγραφή εκπαιδευτικού προγράμματος, φύλλο εντοπισμού εμποδίων και σχεδιασμού λύσεων.

Ερωτήματα διερεύνησης: Αρκεί να ισχύουν οι ίδιοι κανόνες για όλους; Πότε χρειάζεται να αλλάξουν οι συνθήκες ώστε να εξασφαλίζονται πραγματικές ευκαιρίες; Πώς αλληλεπιδρούν το φύλο, η οικονομική κατάσταση, η αναπηρία και άλλοι παράγοντες;

Δραστηριότητα 5: «Συνεδρίαση της Βουλής των Εφήβων: από τα δεδομένα στην πρόταση»

Σύνδεση με θεματική: Ισότητα, δημοκρατία, θεσμική ευθύνη και κοινωνική αλλαγή

Ενδεικτική διάρκεια: 35-40 λεπτά

Στόχος: Να καλλιεργηθούν η δημοκρατική διαβούλευση, η τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία, η συνεργασία και η ικανότητα διατύπωσης εφαρμόσιμων προτάσεων πολιτικής ή σχολικής παρέμβασης.

Πορεία υλοποίησης

1. Οι ομάδες επιλέγουν ένα ζήτημα που αναδείχθηκε στις προηγούμενες δραστηριότητες ή ένα άλλο που θεωρούν επίκαιρο και σημαντικό. Διατυπώνουν με σαφήνεια το πρόβλημα, την ομάδα που επηρεάζεται και το ερευνητικό ερώτημα που θα καθοδηγήσει την πρότασή τους.
2. Συγκεντρώνουν σύντομα και αξιόπιστα τεκμήρια: στατιστικά στοιχεία, θεσμικές εκθέσεις, νομοθεσία, επιστημονικές πηγές ή ευρήματα από τη σχολική διερεύνηση. Καταγράφουν την προέλευση των στοιχείων και αποφεύγουν να παρουσιάζουν προσωπικές απόψεις ως δεδομένα.
3. Κάθε ομάδα συντάσσει πρόταση παρέμβασης στην οποία προσδιορίζει τον στόχο, τα προτεινόμενα μέτρα, τον αρμόδιο φορέα, τα αναγκαία βήματα και το αναμενόμενο αποτέλεσμα.
4. Πραγματοποιείται προσομοίωση κοινοβουλευτικής συζήτησης. Οι ομάδες παρουσιάζουν τις προτάσεις τους, δέχονται ερωτήσεις, απαντούν σε αντίλογο και αναθεωρούν σημεία που χρειάζονται καλύτερη τεκμηρίωση ή μεγαλύτερη σαφήνεια.
5. Η ολομέλεια αξιολογεί και ιεραρχεί τις προτάσεις με κοινά και διαφανή κριτήρια: κοινωνική δικαιοσύνη, αναγκαιότητα , αναμενόμενος αντίκτυπος, συμμετοχή των ενδιαφερόμενων ομάδων και δυνατότητα εφαρμογής .
6. Οι μαθητές/τριες ορίζουν πώς και σε ποιον θα κοινοποιηθεί η τελική πρόταση, καθώς και ποιοι δείκτες θα μπορούσαν να δείξουν αν η παρέμβαση είχε αποτέλεσμα.

Υλικά: Σύντομα στοιχεία τεκμηρίωσης, πρότυπο σύνταξης πρότασης, κάρτες ρόλων (εισηγητές, μέλη επιτροπής, εκπρόσωποι φορέων), πίνακας κριτηρίων αξιολόγησης.

Ερωτήματα διερεύνησης: Ποιος έχει την αρμοδιότητα να εφαρμόσει την πρόταση; Ποια στοιχεία αποδεικνύουν ότι απαντά σε πραγματική ανάγκη; Ποιες ομάδες πρέπει να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων; Πώς θα μετρήσουμε την αποτελεσματικότητά της;

Παραγόμενο αποτέλεσμα: Μία ή περισσότερες τεκμηριωμένες προτάσεις προς το σχολείο, την Τοπική Αυτοδιοίκηση ή τους αρμόδιους θεσμούς, με υπεύθυνο υλοποίησης και ενδεικτικούς δείκτες αξιολόγησης.

Βιβλιογραφία- Δικτυογραφία:

- **Council of Europe – Gender Matters.** Εκπαιδευτικό υλικό για την έμφυλη βία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ενεργό συμμετοχή των νέων. Ανακτήθηκε από: https://www.coe.int/en/web/gender-matters
- **Council of Europe – Education and Gender Equality.** Σύνδεση εκπαιδευτικού συστήματος, στερεοτύπων, σχολικής οργάνωσης και ισότητας. Ανακτήθηκε από: https://www.coe.int/en/web/genderequality/education1
- **UNESCO – Promoting Gender Equity in and through Education.** Επιμόρφωση και προβληματισμός για τις προσδοκίες των εκπαιδευτικών, το πρόγραμμα σπουδών και τα στερεότυπα. Ανακτήθηκε από: https://www.ibe.unesco.org/en/articles/promoting-gender-equity-and-through-education
- **World Health Organization – Violence against women.** Ορισμοί, βασικά δεδομένα και τεκμηριωμένη πληροφόρηση για τη βία κατά των γυναικών. Ανακτήθηκε από: https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women

- **Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.** Εθνικές πολιτικές, ενημέρωση και υλικό για την ισότητα και την έμφυλη βία. Ανακτήθηκε από: https://isotita.gr/
- **Συνήγορος του Πολίτη.** Εκθέσεις και παρεμβάσεις για ίση μεταχείριση, δικαιώματα και διακρίσεις. Ανακτήθηκε από https://www.synigoros.gr/
- **Ν. 4604/2019, άρθρο 17 – Προώθηση της ισότητας των φύλων μέσα από την εκπαίδευση.** Ενδεικτικό θεσμικό πλαίσιο για την ένταξη της διάστασης του φύλου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ανακτήθηκε από https://www.e-nomothesia.gr/autodioikese-demoi/nomos-4604-2019-phek-50a-26-3-2019.html
- **Η ισότητα των φύλων στην Ελλάδα σήμερα.** Ανακτήθηκε από: https://www.dianeosis.org/2026/10/i-isotita-twn-fylwn-stin-ellada-simera/
- **Bourdieu, P. (1998). Η κυριαρχία των ανδρών.** Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη. (Κοινωνιολογική προσέγγιση των σχέσεων εξουσίας και της συμβολικής κυριαρχίας).
- **Kimmel, M. (2011). The Gendered Society.** Oxford University Press. **(**Εισαγωγή στην κοινωνική κατασκευή των έμφυλων ρόλων και στερεοτύπων).
- **Καραμεσίνη, Μ. (επιμ.) (2005). Ισότητα των φύλων και αγορά εργασίας: Θεωρητικές προσεγγίσεις και εμπειρικές αναλύσεις. Για την οικονομική διάσταση, την απασχόληση και την εργασία φροντίδας.** Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η Δημοκρατία ξεκινάει από εμάς. Πάρε θέση!

Εισαγωγή:

Ακούς «πολιτική συμμετοχή» και το πιο πιθανό που ίσως σκέφτεσαι εκείνη τη στιγμή είναι: περίπλοκο, δύσκολο, αδιάφορο, ανούσιο, κόμματα, εκλογές, πολιτικοί, Βουλή.

Και όμως η Πολιτική είναι κάθε στιγμή της ζωής μας, βρίσκεται παντού: στη γειτονιά μας, στην αυλή του σχολείου, στην κερκίδα ενός θεάτρου, ενός γηπέδου, στις συζητήσεις με την παρέα.

Κάθε φορά που εκφράζουμε τη γνώμη μας, διαφωνούμε, προτείνουμε, διεκδικούμε, επιλέγουμε, αποφασίζουμε, ασκούμε τη «δική μας πολιτική». Γιατί η Πολιτική, σίγουρα, δεν αφορά μόνον τους πολιτικούς, τα κόμματα ή τη Βουλή, αφορά εμάς, τους πολίτες.

Η πολιτική και η συμμετοχή είναι δικαίωμά μας, δημοκρατικό και αναφαίρετο. Ενημερωνόμαστε, ενδιαφερόμαστε για όσα συμβαίνουν κοντά και μακριά μας, αμφισβητούμε, κρίνουμε, διατυπώνουμε τις δικές μας προτάσεις ισότιμα, αφήνοντας πίσω τα ιδιαίτερα μας χαρακτηριστικά: φύλο, καταγωγή, γλώσσα, θρησκεία.

Συμμετέχουμε με κάθε τρόπο και σε κάθε στιγμή γιατί η Δημοκρατία ξεκινάει από εμάς και χρειάζεται εμάς.

Συζητώ και Προβληματίζομαι:

- Ποιες λέξεις σάς έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε «πολιτική συμμετοχή»;
- Μπορεί να λειτουργήσει η δημοκρατία χωρίς «πολιτική συμμετοχή»;
- Άραγε, συμμετέχω στην πολιτική όταν ψηφίζω ή όταν εκλέγομαι;
- Όταν απέχω, συμμετέχω στην πολιτική;
- Τι είναι αυτό που μας κάνει να απέχουμε από την πολιτική;
- Είναι σημαντικό να συμμετέχουμε, να ακούγεται η δική μας «φωνή»;
- Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης -Tik Tok, Instagram- είναι, άραγε, ένας άλλος τρόπος πολιτικής συμμετοχής;
- Εάν έχουμε δεκάδες χιλιάδες ακόλουθους -followers- ισχυροποιείται αυτομάτως η πολιτική μας «φωνή» και το δικαίωμά μας στην πολιτική συμμετοχή;
- Οι «φωνές» κάποιων είναι πιο δυνατές; Και εάν ναι, τι είναι αυτό που τις κάνει πιο δυνατές;
- Στο σχολείο, στα μαθητικά συμβούλια ακούγονται όλες οι «φωνές»;
- Έχουμε υποχρέωση να ακολουθούμε τους κανόνες, τους νόμους. Έχουμε δικαίωμα να μετέχουμε στη διαμόρφωση των κανόνων, των νόμων;
- Εάν αποφασιζόταν να αλλάξουν όλοι οι κανόνες της ζωής μας, χωρίς να μας ρωτήσει κανείς, θα αντιδρούσαμε;
- Τι θα συνέβαινε εάν ως πολίτες αδιαφορούσαμε για όσα αφορούν τη ζωή μας;
- Εάν η δημοκρατία είχε τη δική σου φωνή, τι θα έλεγε;

☛ Οι ερωτήσεις αποσκοπούν στο να τροφοδοτήσουν ενδιαφέρουσες και πλούσιες συζητήσεις με τους/τις μαθητές/τριες. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις και αυτό θα πρέπει να επισημανθεί από την αρχή. Στόχος είναι οι έφηβοι/ες να συμμετάσχουν, να ανταλλάξουν απόψεις και να εκφράσουν ελεύθερα τις σκέψεις τους.

«Πολιτικά Διλήμματα»:

- Ο/η εκπαιδευτικός ενημερώνει τα μέλη της ομάδας ότι χρησιμοποιώντας μόνο τα σώματά τους θα πάρουν τη δική τους θέση στα «πολιτικά διλήμματα» που σε λίγο θα ακούσουν.
- Ορίζει με μία χαρτοταινία τον χώρο, χωρίς όμως να τον ονοματίσει.
- Ενημερώνει τους μαθητές/τις μαθήτριες ότι κάθε φορά θα θέτει και από ένα ερώτημα, στο οποίο οι μαθητές/μαθήτριες πρέπει πρώτα να απαντήσουν και στη συνέχεια να επιλέξουν σε ποιο ακριβώς σημείο θα σταθούν στον χώρο που έχει ήδη δημιουργηθεί με την χαρτοταινία.
- Ο/η εκπαιδευτικός θέτει, κάθε φορά, ένα από τα ακόλουθα ερωτήματα:

Στη ζωή μου κάποιες φορές επιλέγω να…

- Συμμετέχω ή απέχω;
- Μιλώ ή σιωπώ;
- Κρίνω ή κατακρίνω;
- Ψηφίζω ή καταψηφίζω;
- Νοιάζομαι ή αδιαφορώ;
- Διεκδικώ ή παραχωρώ;

- Αφού θέσει ένα από τα ερωτήματα, περνά ανάμεσα από τους μαθητές/τις μαθήτριες και όποιον/όποια ακουμπάει στον ώμο επιλέγει ένα από τα δύο σκέλη του ερωτήματος (Παράδειγμα: Συμμετέχω ή απέχω; Ο μαθητής/η μαθήτρια επιλέγει: Απέχω).

Αφού επιλέξει, παίρνει τη δική του/της θέση μέσα στον χώρο και μένει ακίνητος/η και αμίλητος/η.

- Ο/η εκπαιδευτικός μετρά αργά από το 1 έως το 3, προκειμένου οι μαθητές/μαθήτριες να βρουν ακριβώς το σημείο που επιλέγουν να σταθούν μέσα στον χώρο και να παραμείνουν στη θέση τους ακίνητοι/ες και αμίλητοι/ες.

- Αφού όλοι/ες έχουν πάρει τη δική τους θέση μέσα στον χώρο, ο/η εκπαιδευτικός ενημερώνει τα μέλη της ομάδας ότι αυτός ο χώρος είναι το σχολείο τους.
- Ο/η εκπαιδευτικός διατυπώνει τον ακόλουθο προβληματισμό:

«Εάν θέλουμε να έχουμε ένα σχολείο, όπως εμείς ονειρευόμαστε, τι τελικά θα επιλέγαμε;»

- Συμμετέχω ή απέχω;
- Μιλώ ή σιωπώ;
- Κρίνω ή κατακρίνω;
- Ψηφίζω ή καταψηφίζω;
- Νοιάζομαι ή αδιαφορώ;
- Διεκδικώ ή παραχωρώ;

- Ο εκπαιδευτικός μετρά αργά από το 1 έως το 3, προκειμένου οι μαθητές/μαθήτριες να σκεφθούν εάν θα επέλεγαν κάτι άλλο από αυτό που αρχικά επέλεξαν.
- Για τελευταία φορά περνά ανάμεσά τους και όποιον/όποια ακουμπάει στον ώμο επιλέγει ένα από τα δύο σκέλη του ερωτήματος που θέτει κάθε φορά.

Σημείωση: Κατά τη διάρκεια αυτής της δράσης είναι προτιμότερο οι μαθητές να ψιθυρίζουν στον/στην εκπαιδευτικό τι επιλέγουν και ο εκπαιδευτικός να επαναλαμβάνει δυνατά την επιλογή τους. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές/μαθήτριες αισθάνονται πιο ασφαλείς να διατυπώσουν αυτό που πραγματικά σκέφτονται και νιώθουν.

Καλό θα ήταν επίσης ο/η εκπαιδευτικός, πριν ακουστούν οι «φωνές» των μαθητών μέσα από τη δική του/της «φωνή», να επαναλαμβάνει τη φράση «Για να έχουμε το σχολείο που εμείς θέλουμε και ονειρευόμαστε, χρειάζεται να…» και στη συνέχεια να λέει δυνατά την επιλογή του κάθε μέλους της ομάδας στα ερωτήματα-διλήμματα που κάθε φορά θέτει

Κλείνοντας τη δράση θα ήταν χρήσιμο ο/η εκπαιδευτικός να επισημάνει ότι το σχολείο μας και το κάθε σχολείο είναι «κομμάτι» της γειτονιάς μας, της πόλης μας, της χώρας μας, του κόσμου όπου ζούμε και μεγαλώνουμε.

Εάν θέλουμε ένα σχολείο δημοκρατικό και δίκαιο, εάν θέλουμε έναν κόσμο δημοκρατικό και δίκαιο, τότε χρειάζεται να «πάρουμε θέση». Γιατί εμείς είμαστε το «σχολείο», εμείς είμαστε ο «κόσμος» από εμάς «φτιάχνεται» η Δημοκρατία.

Βιβλιογραφία:

- Περσέπολις: Satrapi Marjane -Εκδόσεις Οξύ
- Logicomix: Απόστολος Δοξιάδης, Χρήστος Παπαδημητρίου -Εκδόσεις Ίκαρος
- Δημοκρατία: Αλέκος Παπαδάτος, Αβραάμ Κάουα, Annie Di Donna -Εκδόσεις Ίκαρος
- MAUS: Art Spiegelman -Εκδόσεις Penguin Books Ltd
- Η εκπαίδευση μετά το Άουσβιτς: Theodor Adorno -Εκδόσεις Νήσος
- Κατά του φανατισμού: Άμος Οζ -Εκδόσεις Καστανιώτη
- Οι φονικές ταυτότητες: Μααλούφ Αμίν -Εκδόσεις Ωκεανίδα
- Άγρια ιστορία για μεγάλα παιδιά: Παπαϊωάννου Κωστής -Εκδόσεις Πόλις
- Οι εσωτερικοί εχθροί της Δημοκρατίας: Tzvetan Todorov -Εκδόσεις Πατάκη
- Εξηγώντας τη Δημοκρατία στην κόρη μου: Ρεζίς Ντεμπρέ -Εκδόσεις Καστανιώτη

Ταινίες για προβληματισμό και συζήτηση

- The Young Vote, Diane Robinson (2024)
- The Wave (Die Welle), Dennis Gansel (2008)
- Selma, Ava DuVernay (2014)
- Οι ζωές των άλλων (Das Leben der Anderen), Florian Henckel von Donnersmarck (2006)
- Entre les murs, *Laurent Cantet* (2008)

Σημείωση για την παιδαγωγική αξιοποίηση του οπτικοακουστικού υλικού:

Πριν από την αξιοποίηση ταινιών, ντοκιμαντέρ ή αποσπασμάτων τους στην εκπαιδευτική διαδικασία, συστήνεται οι εκπαιδευτικοί να έχουν προηγουμένως παρακολουθήσει και αξιολογήσει οι ίδιοι το σχετικό υλικό, ώστε να επιλέξουν εκείνο που ανταποκρίνεται καλύτερα στους παιδαγωγικούς τους στόχους.

Άλλωστε οι ίδιοι γνωρίζουν καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον την ανθρωπογεωγραφία του σχολείου τους, τη σύνθεση, τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της μαθητικής τους ομάδας, καθώς και το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο εργάζονται και προσφέρουν το εκπαιδευτικό τους έργο.

Η επιλογή και η αξιοποίηση του υλικού προϋποθέτουν, επομένως, παιδαγωγική κρίση και ευαισθησία, σεβασμό στη διαφορετικότητα των εμπειριών και των πολιτισμικών αναφορών των μαθητών και των μαθητριών, αλλά και προσαρμογή στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε σχολικής κοινότητα.

Πολιτισμός επί ίσοις όροις

Εισαγωγή:

Ο Πολιτισμός αποτελεί το σύνολο των υλικών και άυλων δημιουργημάτων, των αξιών, των ιδεών, των παραδόσεων και των μορφών έκφρασης μέσα από τις οποίες οι άνθρωποι και οι κοινωνίες συγκροτούν την ταυτότητά τους, διατηρούν τη συλλογική τους μνήμη και νοηματοδοτούν τον κόσμο. Δεν περιορίζεται στις τέχνες, στα μνημεία και στην πολιτιστική κληρονομιά, αλλά περιλαμβάνει τους τρόπους ζωής, τις καθημερινές πρακτικές και τις σύγχρονες μορφές δημιουργίας και επικοινωνίας. Ως δυναμική και διαρκώς εξελισσόμενη διαδικασία, ο Πολιτισμός διαμορφώνεται μέσα από την ανθρώπινη αλληλεπίδραση, τη δημιουργικότητα, την έκφραση και τη συμμετοχή.

Η συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή συνιστά θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Ήδη από το 1948, το άρθρο 27 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να συμμετέχει ελεύθερα στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας, να απολαμβάνει τις τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο. Αντίστοιχα, το ελληνικό Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελευθερία της τέχνης και την υποχρέωση του Κράτους να συμβάλλει στην ανάπτυξη και την προαγωγή της (άρθρο 16), ενώ αναγνωρίζει την προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος ως υποχρέωση της Πολιτείας και δικαίωμα του καθενός (άρθρο 24).

Ωστόσο, η αναγνώριση ενός δικαιώματος συνεπάγεται αυτομάτως και τη δυνατότητα ισότιμης άσκησής του;

Άραγε ο Πολιτισμός αποτελεί πάντοτε ένα πεδίο στο οποίο συμμετέχουμε όλοι/-ες με τους ίδιους όρους; Οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες, γεωγραφικοί περιορισμοί,

έμφυλα στερεότυπα, διακρίσεις, γλωσσικά εμπόδια και ελλείψεις προσβασιμότητας συχνά καθορίζουν ποιος ή ποια μπορεί να έχει πρόσβαση στα πολιτιστικά αγαθά, να συμμετέχει στην πολιτιστική ζωή και να συμβάλλει ενεργά στην πολιτιστική δημιουργία.

Ως μέλη μιας γενιάς που συμμετέχει ενεργά στον μετασχηματισμό του Πολιτισμού, καλούμαστε να διερευνήσουμε την απόσταση ανάμεσα στην τυπική αναγνώριση των πολιτιστικών δικαιωμάτων και στην ουσιαστική άσκησή τους.

Να αναρωτηθούμε ποιοι συμμετέχουν, ποιοι δημιουργούν, ποιοι εκπροσωπούνται και ποιοι ενδεχομένως παραμένουν αόρατοι ή στο περιθώριο...

Μπορούμε άραγε να μιλάμε για έναν πραγματικά δημοκρατικό Πολιτισμό, όταν δεν έχουν όλοι τη δυνατότητα να τον απολαμβάνουν, να τον δημιουργούν και να αναγνωρίζονται μέσα από αυτόν;

Μέσα από τη διερεύνηση, τον διάλογο, τη δημιουργική έκφραση και τον κριτικό στοχασμό, η ομάδα μας επιχειρεί να προσεγγίσει τον Πολιτισμό όχι μόνο ως κληρονομιά που παραλαμβάνουμε, αλλά και ως κοινό χώρο που συνδιαμορφώνουμε.

Έναν Πολιτισμό επί ίσοις όροις, στον οποίο η ισότητα δεν περιορίζεται στο δικαίωμα να είμαστε παρόντες και παρούσες, αλλά επεκτείνεται στη δυνατότητα να δημιουργούμε, να εκφραζόμαστε, να ακουγόμαστε.

Πώς μπορούμε να περάσουμε από έναν πολιτισμό που απευθύνεται σε όλους σε έναν πολιτισμό που διαμορφώνεται από όλους;

- ✷ Αφορμές για προβληματισμό και συζήτηση (3-5΄το καθένα)

Η τελευταία φορά. Πότε πήγες τελευταία φορά σε θέατρο, μουσείο, συναυλία ή βιβλιοθήκη; Τι σε έκανε να πας ή να μην πας; [Μετράμε στην ομάδα/τάξη πόσοι πήγαν

και αν όχι, για ποιους λόγους (κόστος, απόσταση, ενδιαφέρον, παρέα, πληροφόρηση, κ.ά)].

Δύο έφηβοι, δύο πόλεις. Η Μαρία μένει σε χωριό με ένα λεωφορείο την ημέρα. Ο Γιάννης μένει στο κέντρο μιας μεγάλης πόλης. Ποιες πολιτιστικές ευκαιρίες έχει ο καθένας; Τι θα έπρεπε να αλλάξει για να είναι περισσότερο ισότιμες;

Η πόρτα και η σκάλα. Ένα θέατρο έχει δωρεάν είσοδο και είκοσι σκαλιά στην είσοδο. Είναι προσβάσιμο; Τι άλλο χρειάζεται εκτός από την εξώπορτα (πληροφόρηση, γλώσσα, αισθητηριακές δυνατότητες);

Οι "επώνυμοι" και το "πλήθος". Σκέψου το σχολικό σου βιβλίο ιστορίας ή την τελευταία ταινία που είδες. Ποιοι ήταν οι πρωταγωνιστές; Ποιοι έλειπαν; Ποιος αποφάσισε ότι θα έλειπαν;

Αν σε ρωτούσαν. Αν ο Δήμος σε ρωτούσε τι είδους πολιτιστικό χώρο χρειάζεται η πόλη σου, τι θα απαντούσες; Έχει ρωτήσει ποτέ κάποιος τους νέους;

Στη συνέχεια, η ομάδα/η τάξη μπορεί να καταγράψει σε πίνακα (διαδραστικό, ή συμβατικό, ή σε χαρτί του μέτρου) τις λέξεις- κλειδιά στις οποίες θα επιστρέψει στο τέλος της διερεύνησης του θέματος. Για αυτό η εικόνα των πρώτων σκέψεων, εκφράσεων, συναισθημάτων, καλό θα ήταν να κρατηθεί , είτε σε αρχείο (ψηφιακό ή έγχαρτο) είτε ως εικόνα (π.χ. φωτογραφία), καθώς μετά το πέρας των συναντήσεων θα ήταν παιδαγωγικά σημαντικό, η ομάδα/τάξη να επανέλθει, ώστε να αναστοχαστεί την πορεία της, την ενδεχόμενη μεταβολή των αντιλήψεων- στάσεων που είχε όταν ξεκίνησε και να δημιουργήσει τη Χάρτα του Πολιτισμού επί ίσοις όροις, που θα αποτελεί τη "Διακήρυξή" της.

Συζητώ και Προβληματίζομαι:

Α. Ισότητα στην πρόσβαση – «Ο Πολιτισμός είναι για όλους;»

- Είναι ο Πολιτισμός δικαίωμα όλων ή εξακολουθεί να αποτελεί προνόμιο ορισμένων;
- Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε πολιτιστικά αγαθά και δραστηριότητες; Μπορείτε να αναφέρετε παραδείγματα από τη δική σας εμπειρία;
- Έχουν οι νέοι που κατοικούν σε διαφορετικές περιοχές της χώρας τις ίδιες ευκαιρίες πολιτιστικής συμμετοχής;
- Πόσο προσβάσιμα είναι τα μουσεία, τα θέατρα, οι αρχαιολογικοί χώροι και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις για τα άτομα με αναπηρία;
- Αρκεί η δωρεάν είσοδος σε έναν πολιτιστικό χώρο για να διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση;
- Μπορούν οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες να οδηγήσουν σε πολιτιστικό αποκλεισμό;
- Πώς επηρεάζουν η γλώσσα και η πολιτισμική προέλευση τη δυνατότητα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή;
- Μπορούν οι ψηφιακές τεχνολογίες να καταστήσουν τον Πολιτισμό περισσότερο προσβάσιμο ή δημιουργούν νέες μορφές αποκλεισμού;
- Ποιος είναι ο ρόλος του σχολείου στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών πολιτιστικής συμμετοχής;
- Τι θα έπρεπε να αλλάξει ώστε ο Πολιτισμός να είναι πραγματικά προσβάσιμος σε όλους;

Β. Ισότητα στη δημιουργία – «Ποιος έχει τη δυνατότητα να δημιουργεί;»

- Έχουν όλοι οι άνθρωποι τις ίδιες ευκαιρίες να αναπτύξουν και να εκφράσουν τις δημιουργικές τους ικανότητες;
- Πόσο επηρεάζουν η οικονομική κατάσταση, η οικογένεια και το κοινωνικό περιβάλλον τη δυνατότητα ενασχόλησης με τις τέχνες;
- Υπάρχουν στερεότυπα που επηρεάζουν τις καλλιτεχνικές επιλογές των αγοριών και των κοριτσιών;
- Έχουν οι νέοι με αναπηρία ίσες δυνατότητες συμμετοχής στην καλλιτεχνική δημιουργία;
- Ποιες δυσκολίες μπορεί να αντιμετωπίζουν δημιουργοί που προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά ή πολιτισμικά περιβάλλοντα;
- Ποιος αποφασίζει τι θεωρείται τέχνη και ποια μορφή δημιουργίας αξίζει να αναγνωριστεί;
- Γιατί ορισμένες μορφές πολιτισμικής έκφρασης θεωρούνται περισσότερο σημαντικές ή αξιόλογες από άλλες;
- Μπορούν οι σύγχρονες ψηφιακές πλατφόρμες να προσφέρουν περισσότερες ευκαιρίες δημιουργίας στους νέους;
- Είναι η καλλιτεχνική δημιουργία μόνο ατομική υπόθεση ή συνδέεται με τις κοινωνικές συνθήκες και τις διαθέσιμες ευκαιρίες;
- Πώς θα μπορούσε το σχολείο να ενθαρρύνει τη δημιουργική έκφραση όλων των μαθητών και μαθητριών;

Γ. Ισότητα στην ορατότητα – «Ποιοι φαίνονται και ποιοι μένουν αθέατοι;»

- Ποιων οι ιστορίες παρουσιάζονται συχνότερα στα μουσεία, στα μνημεία, στα βιβλία, στον κινηματογράφο και στις άλλες μορφές πολιτιστικής έκφρασης;

- Υπάρχουν κοινωνικές ομάδες που παραμένουν λιγότερο ορατές στις κυρίαρχες πολιτιστικές αφηγήσεις;
- Γιατί γνωρίζουμε περισσότερους άνδρες καλλιτέχνες από γυναίκες σε ορισμένες περιόδους της ιστορίας της τέχνης;
- Πώς παρουσιάζονται τα άτομα με αναπηρία, οι πρόσφυγες, οι μετανάστες και οι πολιτισμικές μειονότητες στην τέχνη και στα μέσα ενημέρωσης;
- Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στο να παρουσιάζεται η ιστορία μιας κοινωνικής ομάδας από τρίτους και στο να έχει η ίδια τη δυνατότητα να αφηγείται την εμπειρία της;
- Ποιος αποφασίζει τι αξίζει να διατηρηθεί ως πολιτιστική κληρονομιά και τι κινδυνεύει να λησμονηθεί;
- Μπορεί ένα μουσείο να αφηγείται την ιστορία ενός τόπου χωρίς να περιλαμβάνει τις διαφορετικές κοινότητες που συνέβαλαν στη διαμόρφωσή του;
- Πόσο επηρεάζουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι αλγόριθμοι την ορατότητα διαφορετικών δημιουργών και πολιτισμικών εκφράσεων;
- Είναι η προβολή μιας κοινωνικής ομάδας αρκετή για να μιλάμε για ισότιμη εκπροσώπηση;
- Μπορεί να υπάρξει πολιτιστική ισότητα όταν ορισμένες φωνές δεν ακούγονται ή δεν αναγνωρίζονται;

☛ Οι ερωτήσεις αποσκοπούν στο να τροφοδοτήσουν ενδιαφέρουσες και πλούσιες συζητήσεις με τους/τις μαθητές/τριες. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις και αυτό θα πρέπει να επισημανθεί από την αρχή. Στόχος είναι οι έφηβοι/ες να συμμετάσχουν, να ανταλλάξουν απόψεις και να εκφράσουν ελεύθερα τις σκέψεις τους.

ΙΙ. ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

- Η ομάδα καλείται, μέσα από την επεξεργασία των τριών αξόνων, να εντοπίσει συγκεκριμένα εμπόδια και ανισότητες στην πολιτιστική ζωή και να διαμορφώσει προτάσεις και να προβεί σε δράσεις για την αντιμετώπισή τους.
- Οι προτάσεις μπορούν να αφορούν την προσβασιμότητα των πολιτιστικών χώρων, την ενίσχυση των ευκαιριών δημιουργίας για όλους τους νέους και την ανάδειξη λιγότερο ορατών πολιτισμικών φωνών.
- Μια ιδέα θα ήταν η ανά συνάντηση διαμόρωση μιας «Χάρτας των Εφήβων για έναν Πολιτισμό επί ίσοις όροις»,
    - είτε μέσω λεκτικού κώδικα: συγκεκριμένες προτάσεις προς την Πολιτεία, την τοπική αυτοδιοίκηση, τους πολιτιστικούς φορείς και τη σχολική κοινότητα.
    - είτε μέσω δημιουργικού/ εικαστικού/ μιντιακού κώδικα: π.χ. ένα μεγάλο κολλάζ- ή μια εικαστική εγκατάσταση, ένα βίντεο, ή ό, τι θα μπορούσε να αποτυπώνει στιγμές από τις συναντήσεις, σκέψεις, δράσεις, καλλιτεχνικές εκφράσεις, και να δίνει το δικό τους στίγμα για «τον Πολιτισμό επί ίσοις όροις»!

ΙΙΙ. Προτεινόμενες Δραστηριότητες:

1. Έρευνα & παρουσίαση περίπτωσης (Case Study): «Πολιτισμός χωρίς αποκλεισμούς;»

Οι μαθητές και οι μαθήτριες διερευνούν παραδείγματα πολιτιστικών φορέων και πρωτοβουλιών που προωθούν την ισότητα στην πρόσβαση, τη δημιουργία ή την ορατότητα.

Ενδεικτικά: μουσεία με υπηρεσίες προσβασιμότητας, θεατρικές παραστάσεις με διερμηνεία στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα, προγράμματα καλλιτεχνικής δημιουργίας για νέους από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, εκθέσεις που αναδεικνύουν λιγότερο γνωστούς δημιουργούς ή πολιτισμικές κοινότητες.

Ενδεικτικά ερωτήματα: Ποιο πρόβλημα επιχειρεί να αντιμετωπίσει η πρωτοβουλία; Ποιους αφορά; Με ποιον τρόπο συμβάλλει στην ισότητα; Θα μπορούσε να εφαρμοστεί στη δική μας κοινότητα;

2. Βιωματική διερεύνηση: «Ισότιμη πρόσβαση στον Πολιτισμό: Ορατά και αόρατα εμπόδια»

Η ομάδα επιλέγει έναν πολιτιστικό χώρο και εξετάζει τις δυνατότητες πρόσβασης και συμμετοχής διαφορετικών ομάδων επισκεπτών.

Οι έφηβοι μπορούν να διερευνήσουν το κόστος, τις υποδομές προσβασιμότητας, τη γλωσσική υποστήριξη, τις διαθέσιμες πληροφορίες και τα προγράμματα συμμετοχής.

Στη συνέχεια, δημιουργούν έναν χάρτη με τα ορατά και αόρατα εμπόδια που εντοπίζουν και προτείνουν συγκεκριμένες παρεμβάσεις για την άρση τους.

3. Παιχνίδι ρόλων: «Ποιος έχει θέση στη σκηνή;»

Ένας πολιτιστικός οργανισμός σχεδιάζει ένα μεγάλο φεστιβάλ και καλείται να αποφασίσει ποιοι δημιουργοί θα συμμετάσχουν και ποιες μορφές τέχνης θα παρουσιαστούν.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναλαμβάνουν ρόλους: καλλιτεχνικός διευθυντής, νέος δημιουργός, γυναίκα καλλιτέχνιδα, καλλιτέχνης με αναπηρία, εκπρόσωπος πολιτισμικής κοινότητας, θεατής, εκπρόσωπος χρηματοδοτικού φορέα.

Κεντρικό δίλημμα: Πώς μπορεί να διασφαλιστεί η ισότητα ευκαιριών χωρίς να παραγνωρίζονται η καλλιτεχνική ποιότητα, η ελευθερία της δημιουργίας και η πολυμορφία;

4. Δημιουργικό εργαστήριο: «Αναδεικνύοντας αθέατες ιστορίες: Ποιοι λείπουν από το κάδρο»

Οι έφηβοι αναζητούν ιστορίες ανθρώπων ή ομάδων των οποίων η συμβολή στην πολιτιστική ζωή δεν έχει αναδειχθεί επαρκώς.

Μπορούν να δημιουργήσουν podcasts, φωτογραφικά αφηγήματα, σύντομα ντοκιμαντέρ, ψηφιακές εκθέσεις ή καλλιτεχνικά έργα που παρουσιάζουν αυτές τις ιστορίες, με σεβασμό στη συναίνεση και στην αυτοεκπροσώπηση των προσώπων που συμμετέχουν.

Ενδεικτικά ερωτήματα: Ποιες ιστορίες επιλέξαμε και γιατί; Ποιος έχει δικαίωμα να τις αφηγείται; Πώς μπορούμε να δώσουμε χώρο σε διαφορετικές φωνές χωρίς να μιλάμε εξ ονόματός τους;

5. Ομαδικό project: «Ένας Πολιτισμός για όλους, από όλους»

Η ομάδα σχεδιάζει μια πολιτιστική δράση, ένα φεστιβάλ, μια έκθεση ή έναν ψηφιακό πολιτιστικό χώρο με βασικό κριτήριο την ισότητα.

Οι έφηβοι καλούνται να εξασφαλίσουν ότι η δράση τους θα είναι προσβάσιμη, θα παρέχει ουσιαστικές δυνατότητες δημιουργίας και θα αναδεικνύει διαφορετικές πολιτισμικές φωνές.

Το τελικό προϊόν μπορεί να παρουσιαστεί με τη μορφή ψηφιακής έκθεσης, βίντεο, αφίσας, μακέτας ή ολοκληρωμένης πρότασης προς έναν πολιτιστικό φορέα.

6. Συζήτηση / Αντιλογίες (Debate) για την Ισότητα στον Πολιτισμό

Ενδεικτικά θέματα:

«Ο Πολιτισμός είναι δικαίωμα όλων, αλλά προνόμιο λίγων».

«Η δωρεάν πρόσβαση στα μουσεία αρκεί για να εξασφαλίσει την πολιτιστική ισότητα».

«Η τέχνη είναι ελεύθερη, αλλά δεν έχουν όλοι τις ίδιες ευκαιρίες να δημιουργήσουν».

«Τα μουσεία αφηγούνται την ιστορία όλων ή την ιστορία ορισμένων;»

«Η ψηφιακή εποχή δίνει σε όλους ίσες ευκαιρίες πολιτιστικής έκφρασης».

«Δεν υπάρχει πραγματική ισότητα στον Πολιτισμό χωρίς ορατότητα και εκπροσώπηση».

7. Εργαστήριο για τα δικαιώματα στον Πολιτισμό: Από το Δικαίωμα στην Πράξη

Οι μαθητές και οι μαθήτριες μελετούν το άρθρο 27 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και επιλεγμένες διατάξεις του ελληνικού Συντάγματος (άρθρα 4, 5, 16 και 24).

Στη συνέχεια συζητούν κατά πόσο τα κατοχυρωμένα δικαιώματα ανταποκρίνονται στις πραγματικές δυνατότητες πολιτιστικής συμμετοχής.

Ενδεικτικά ερωτήματα: Αρκεί η θεσμική κατοχύρωση ενός δικαιώματος; Ποια εμπόδια μπορεί να δυσχεραίνουν την άσκησή του; Ποιος είναι ο ρόλος της Πολιτείας, των πολιτιστικών φορέων και των ίδιων των πολιτών;

Η ομάδα μπορεί να συντάξει έναν σύντομο «Χάρτη Πολιτιστικών Δικαιωμάτων των Νέων», με αρχές και προτάσεις που προκύπτουν από τη συζήτηση.

8. Δημιουργία Αναστοχαστικού Ημερολογίου

Καταγραφή της πορείας διερεύνησης και κατανόησης του θέματος από την ομάδα, με κείμενα, φωτογραφίες, σκίτσα, ηχητικές αφηγήσεις ή ψηφιακές δημιουργίες.

Μετά από κάθε δραστηριότητα, οι μαθητές και οι μαθήτριες αποτυπώνουν τις εμπειρίες, τα συναισθήματα, τα ερωτήματα και τις απόψεις τους. Η ανά συνάντηση καταγραφή των δραστηριοτήτων και της έκφρασης των εμπειριών και των συναισθημάτων των παιδιών μπορεί να αξιοποιηθεί στις αναρτήσεις των ημερολογιών στην πλατφόρμα της Βουλής των Εφήβων.

Στο τέλος των συναντήσεων, επανέρχονται στο κεντρικό ερώτημα: **«Τι σημαίνει για εμάς Πολιτισμός επί ίσοις όροις;»**

1. Ενδεικτικά Θεσμικά Κείμενα:

1. Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948) – Άρθρο 27

Κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να συμμετέχει ελεύθερα στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας, να απολαμβάνει τις τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο.

Πλήρες κείμενο – Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)

2. Σύνταγμα της Ελλάδας – Άρθρα 4, 5, 16 και 24

Διατάξεις που αφορούν την ισότητα, την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, την ελευθερία της τέχνης και την προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Το Σύνταγμα της Ελλάδας – Βουλή των Ελλήνων

3. Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα (1966) – Άρθρο 15

Αναγνωρίζει το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή. Ιδιαίτερη σημασία έχει το Γενικό Σχόλιο αρ. 21 (2009), που ερμηνεύει το άρθρο 15 §1α.

Πλήρες κείμενο του Συμφώνου – OHCHR Γενικό Σχόλιο αρ. 21 (2009) – Δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή

4. UNESCO – Πολιτιστική πολυμορφία, πολιτιστικά δικαιώματα και συμπερίληψη

Η Σύμβαση του 2005 για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων αναδεικνύει τη σημασία της πολιτιστικής διαφορετικότητας, της ελεύθερης έκφρασης και της συμμετοχής στη δημιουργία και διάδοση πολιτιστικών αγαθών.

UNESCO – Σύμβαση για την Πολυμορφία των Πολιτιστικών Εκφράσεων (2005)

Legal Affairs

5. Συμβούλιο της Ευρώπης – Σύμβαση του Φάρο (2005)

Η Σύμβαση-Πλαίσιο για την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς για την κοινωνία αναδεικνύει τη σχέση πολιτιστικής κληρονομιάς, ανθρώπινων δικαιωμάτων και συμμετοχής των πολιτών.

Συμβούλιο της Ευρώπης – Επίσημο κείμενο της Σύμβασης του Φάρο

Treaty Office

6. Europeana – Ψηφιακή πρόσβαση στην ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά. Ευρωπαϊκή ψηφιακή πλατφόρμα που παρέχει πρόσβαση σε εκατομμύρια ψηφιοποιημένα τεκμήρια, όπως έργα τέχνης, βιβλία, φωτογραφίες και ιστορικά αντικείμενα.

Europeana – Ελληνική έκδοση . Europeana – Παρουσίαση από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

7. Υπουργείο Πολιτισμού – Προγράμματα πολιτιστικής συμμετοχής και προσβασιμότητας

Πληροφορίες για πολιτιστικές δράσεις, προγράμματα χρηματοδότησης και πρωτοβουλίες που ενισχύουν την προσβασιμότητα, τη συμπερίληψη και τη συμμετοχή διαφορετικών κοινωνικών ομάδων στον Πολιτισμό.

Υπουργείο Πολιτισμού – Πύλη Πολιτιστικών Φορέων

Προγράμματα για την προσβασιμότητα και τη συμμετοχή ατόμων με αναπηρία στον Πολιτισμό

Υπουργείο Πολιτισμού+1

2. Ενδεικτική Δικτυογραφία:

https://www.europeana.eu/el

https://elsistema.gr/

https://www.mixanitouxronou.gr/el-sistema-to-pirama-pou-didaski-sta-ftocha-pedia-mousiki-ke-ta-sozi-apo-ta-narkotika-to-egklima-ke-tin-pornia/

https://journeysinfilm.org/film/the-music-of-strangers/?utm_source=chatgpt.com

3. Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

1. Δικαίωμα πρόσβασης και συμμετοχής στον Πολιτισμό

Laaksonen, A. (2010). Making culture accessible: Access, participation and cultural provision in the context of cultural rights in Europe. Council of Europe Publishing.

Αξιοποίηση: Επιστημονική και θεσμική τεκμηρίωση των πολιτιστικών δικαιωμάτων, της ισότιμης πρόσβασης και της συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή.

Βιβλιογραφική καταχώριση

WorldCat.org

2. Ενεργός πολιτιστική συμμετοχή και συνδημιουργία

Simon, N. (2010). The participatory museum. Museum 2.0.

Αξιοποίηση: Σχεδιασμός συμμετοχικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, ενίσχυση της συνεργασίας και ανάδειξη του κοινού ως ενεργού συνδημιουργού πολιτιστικού περιεχομένου.

Δωρεάν πλήρες κείμενο : siris-libraries.si.edu

3. Πολιτιστική ορατότητα, ταυτότητα και εκπροσώπηση

Hooks, b. (1995). Art on my mind: Visual politics. The New Press.

Αξιοποίηση: Διερεύνηση της ορατότητας διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, των αναπαραστάσεων στην τέχνη και της σχέσης πολιτιστικής δημιουργίας, ταυτότητας και κοινωνικής ισότητας. Επίσημη παρουσίαση εκδότη The New Press

Simon, N. (2016). The art of relevance. Museum 2.0. https://artofrelevance.org/read-online/ Έκταση: 191 σελίδες. Google Books+1 Δωρεάν ανάγνωση ολόκληρου του βιβλίου

Το βιβλίο εξετάζει πώς οι πολιτιστικοί οργανισμοί μπορούν να προσεγγίσουν κοινότητες που παραμένουν στο περιθώριο και να ενισχύσουν την ουσιαστική συμμετοχή τους.

4. Διαπολιτισμικότητα, μετανάστευση και έκφραση

Tan, S. (2021). Η άφιξη [Εικονογραφημένο βιβλίο χωρίς λόγια]. Φουρφούρι.

Αξιοποίηση: Βιωματικό εργαστήριο για τη διαφορετικότητα, την πολιτισμική ταυτότητα, τη μετανάστευση και τη δυνατότητα αφήγησης και έκφρασης πέρα από τα γλωσσικά εμπόδια. Ελληνική έκδοση Εκδόσεις Οξύ

4. Ταινίες για συζήτηση και προβληματισμό:

- Blair, W. (Director). (2012). The Sapphires [Film]. Goalpost Pictures. Τέσσερις νεαρές Αβορίγινες της Αυστραλίας διεκδικούν τη θέση τους στον χώρο της μουσικής, αντιμετωπίζοντας φυλετικές προκαταλήψεις. Θίγει τον αποκλεισμό από την καλλιτεχνική δημιουργία, τις διακρίσεις και την πολιτιστική ορατότητα. Ερώτημα: Ποιες καλλιτεχνικές δεξιότητες αναγνωρίζει η κοινωνία και ποιες παραμένουν αθέατες;
- Daldry, S. (Director). (2000). Billy Elliot [Film]. Working Title Films. Ένα αγόρι από εργατική οικογένεια ανακαλύπτει το μπαλέτο, αμφισβητώντας κοινωνικά και έμφυλα στερεότυπα. Παιδαγωγικά εξαιρετική για τα στερεότυπα και το δικαίωμα στην καλλιτεχνική έκφραση.

- Heder, S. (Director). (2021). CODA [Film]. Vendôme Pictures; Pathé Films; Picture Perfect Federation. Μια έφηβος, το μοναδικό ακούον μέλος μιας κωφής οικογένειας, ανακαλύπτει το ταλέντο της στο τραγούδι. Ερώτημα: Πώς μπορούμε να δημιουργήσουμε πολιτιστικές εμπειρίες προσβάσιμες σε ανθρώπους με διαφορετικές αισθητηριακές εμπειρίες;
- Newnham, N., & LeBrecht, J. (Directors). (2020). Crip Camp: A disability revolution [Documentary]. Higher Ground Productions; Rusted Spoke Productions. Νέοι με αναπηρία αναπτύσσουν συλλογική δράση, διεκδικώντας την ισότιμη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Ερώτημα: Τι αλλάζει όταν οι άνθρωποι που βιώνουν έναν αποκλεισμό διεκδικούν οι ίδιοι τον λόγο και την εκπροσώπησή τους;
- Satrapi, M., & Paronnaud, V. (Directors). (2007). Persepolis [Film]. 2.4.7. Films; France 3 Cinéma. Μια νεαρή Ιρανή αφηγείται τη δική της ιστορία, αναζητώντας ελευθερία, ταυτότητα και δικαίωμα στην αυτοέκφραση. Ερώτημα: Γιατί είναι σημαντικό οι άνθρωποι να αφηγούνται οι ίδιοι τις ιστορίες τους;
- Al-Mansour, H. (Director). (2012). Wadjda [Film]. Razor Film Produktion; High Look Group; Rotana Studios. Ένα κορίτσι στη Σαουδική Αραβία διεκδικεί το δικαίωμα να κάνει τις δικές του επιλογές, αμφισβητώντας τα στερεότυπα του περιβάλλοντός του. Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ότι η ιστορία αφηγείται από γυναίκα σκηνοθέτρια. Ερώτημα: Ποιος αποφασίζει τι επιτρέπεται να ονειρεύεται ένα κορίτσι;
- Atchison, D. (Director). (2006). Akeelah and the Bee [Film]. Lionsgate; 2929 Productions; Starbucks Entertainment. Μια μαθήτρια από μια κοινωνικά υποβαθμισμένη περιοχή ανακαλύπτει το ταλέντο της στη γλώσσα και προσπαθεί να διακριθεί σε έναν διαγωνισμό ορθογραφίας. Ερώτημα: Πόσα ταλέντα μένουν αθέατα επειδή δεν έχουν όλοι τις ίδιες ευκαιρίες;

- Nair, M. (Director). (2016). Queen of Katwe [Film]. Walt Disney Pictures; ESPN Films. Η πραγματική ιστορία μιας νεαρής από την Ουγκάντα που ανακαλύπτει το ταλέντο της στο σκάκι, παρά τα κοινωνικά και οικονομικά εμπόδια. Ερώτημα: Αρκεί το ταλέντο ή χρειάζονται και ίσες ευκαιρίες για να αναγνωριστεί;
- Unkrich, L. (Director). (2017). Coco [Film]. Pixar Animation Studios; Walt Disney Pictures. Ένα αγόρι επιθυμεί να γίνει μουσικός και ανακαλύπτει τη σημασία της οικογενειακής μνήμης, της παράδοσης και της αναγνώρισης όσων κινδυνεύουν να ξεχαστούν. Ερώτημα: Ποιων οι ιστορίες διατηρούνται στη συλλογική μνήμη και ποιων χάνονται;

5. Ντοκιμαντέρ:

- Walker, L., Harley, K., & Jardim, J. (Directors). (2010). Waste land [Documentary film]. Almega Projects; O2 Filmes.Ο καλλιτέχνης Vik Muniz συνεργάζεται με εργαζομένους σε χωματερή της Βραζιλίας, δημιουργώντας έργα τέχνης από ανακυκλώσιμα υλικά. Οι ίδιοι συμμετέχουν στην καλλιτεχνική διαδικασία και αποκτούν δημόσια ορατότητα. Ερώτημα: Ποιος θεωρείται καλλιτέχνης και ποιος έχει τη δυνατότητα να αναγνωριστεί ως δημιουργός;
- Neville, M. (Director). (2015). The music of strangers: Yo-Yo Ma and the Silk Road Ensemble [Documentary film]. Tremolo Productions; Participant Media. The Music of Strangers: Yo-Yo Ma and the Silk Road Ensemble (2015) – IMDb Ιδανικό για τη διαπολιτισμικότητα, την πολιτιστική πολυφωνία και την ισότιμη δημιουργική συνεργασία. Μουσικοί από διαφορετικές χώρες και πολιτισμικές παραδόσεις συνεργάζονται, δημιουργώντας νέες μουσικές εκφράσεις μέσα από τον διάλογο των πολιτισμών. Ερώτημα: Τι συμβαίνει όταν διαφορετικές πολιτισμικές παραδόσεις συναντιούνται χωρίς η μία να θεωρείται ανώτερη από την άλλη; Υπάρχει και εκπαιδευτικός οδηγός για σχολική αξιοποίηση. https://journeysinfilm.org/film/the-music-of-strangers/?utm_source=chatgpt.com

- Williams, R. R. (Director). (2016). Life, animated [Documentary film]. Motto Pictures. Προσφέρεται ιδιαίτερα για συζήτηση σχετικά με τη συμπερίληψη, την αναπηρία και τους διαφορετικούς τρόπους πολιτιστικής συμμετοχής. Η πραγματική ιστορία ενός νέου στο φάσμα του αυτισμού, ο οποίος βρίσκει έναν προσωπικό τρόπο επικοινωνίας και έκφρασης μέσα από τις ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney. Ερώτημα: Μπορεί ο Πολιτισμός να προσφέρει διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας και συμμετοχής;

Σημείωση για την παιδαγωγική αξιοποίηση του οπτικοακουστικού υλικού:

Πριν από την αξιοποίηση ταινιών, ντοκιμαντέρ ή αποσπασμάτων τους στην εκπαιδευτική διαδικασία, συστήνεται οι εκπαιδευτικοί να έχουν προηγουμένως παρακολουθήσει και αξιολογήσει οι ίδιοι το σχετικό υλικό, ώστε να επιλέξουν εκείνο που ανταποκρίνεται καλύτερα στους παιδαγωγικούς τους στόχους.

Άλλωστε οι ίδιοι γνωρίζουν καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον την ανθρωπογεωγραφία του σχολείου τους, τη σύνθεση, τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της μαθητικής τους ομάδας, καθώς και το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο εργάζονται και προσφέρουν το εκπαιδευτικό τους έργο.

Η επιλογή και η αξιοποίηση του υλικού προϋποθέτουν, επομένως, παιδαγωγική κρίση και ευαισθησία, σεβασμό στη διαφορετικότητα των εμπειριών και των πολιτισμικών αναφορών των μαθητών και των μαθητριών, αλλά και προσαρμογή στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε σχολικής κοινότητας.

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Βουλή των Εφήβων

e-σότητα: Ίσα δικαιώματα, ίσες ευκαιρίες, ίσες ευθύνες στον ψηφιακό κόσμο

Εισαγωγή:

Φανταστείτε έναν κόσμο όπου ένα μόνο κλικ μπορεί να ανοίξει χιλιάδες πόρτες, αλλά όχι για όλους με τον ίδιο τρόπο. Κάθε άτομο, ανεξάρτητα από την καταγωγή, την οικονομική του κατάσταση ή τις ιδιαιτερότητές του, αξίζει ίση πρόσβαση στη γνώση και την τεχνολογία. Κανείς δεν πρέπει να μένει πίσω επειδή δεν διαθέτει τον κατάλληλο εξοπλισμό ή τις απαραίτητες ψηφιακές δεξιότητες. Η ισότητα, όμως, δεν σταματά στην πρόσβαση, αλλά συνεχίζεται με τον σεβασμό των δικαιωμάτων και της ελευθερίας της έκφρασης. Κάθε δικαίωμα συνοδεύεται από ευθύνη, καθώς πίσω από κάθε οθόνη υπάρχει ένας πραγματικός άνθρωπος με συναισθήματα και αξιοπρέπεια.

Ο ψηφιακός κόσμος δεν πρέπει να χωρίζει τους ανθρώπους σε προνομιούχους και αποκλεισμένους, αλλά να τους ενώνει μέσα από τη συνεργασία και την αλληλεγγύη. Γιατί η πραγματική πρόοδος δεν μετριέται με την ταχύτητα του διαδικτύου, αλλά με το πόσο ισότιμα μπορούν όλοι να συμμετέχουν σε αυτό.

Η ισότητα στον ψηφιακό κόσμο αποτελεί ένα βασικό ζητούμενο της εποχής μας. Δικαιώματα, ευκαιρίες αλλά και ευθύνες συνθέτουν το πλέγμα εννοιών που σχετίζονται με την ισότητα στον ψηφιακό κόσμο. Η ψηφιακή εποχή δημιουργεί τεράστιες δυνατότητες προόδου και εξέλιξης, αλλά, ταυτόχρονα και περισσότερο από ποτέ, απαιτεί εγρήγορση και σεβασμό των ανθρωπιστικών αξιών.

Συζητώ και Προβληματίζομαι:

Πρόσβαση και ψηφιακό χάσμα

- Είναι η πρόσβαση στο διαδίκτυο ανθρώπινο δικαίωμα ή πολυτέλεια; Αν είναι δικαίωμα, ποιος έχει την ευθύνη να το εξασφαλίσει;
- Η ισότητα στον ψηφιακό κόσμο σημαίνει να έχουν όλοι τα ίδια εργαλεία ή να έχουν όλοι τις ίδιες δυνατότητες να τα αξιοποιήσουν;
- Είναι η κατοχή ενός σύγχρονου κινητού ή υπολογιστή προϋπόθεση για την ισότιμη συμμετοχή στην εκπαίδευση; Τι σήμαινε η τηλεκπαίδευση της πανδημίας για έναν μαθητή χωρίς υπολογιστή ή με κακή σύνδεση; Ήταν η εκπαίδευση τότε «ίση για όλους»;
- Αν το σχολείο σου ζητούσε να ολοκληρώσεις μια εργασία αποκλειστικά μέσω μιας ψηφιακής πλατφόρμας, ποιος θα μπορούσε να μείνει πίσω και γιατί;
- Όταν οι δημόσιες υπηρεσίες γίνονται ψηφιακές (gov.gr), ποιοι μένουν πίσω; Πρέπει να υπάρχει πάντα και μη ψηφιακή επιλογή;
- Αρκεί να έχει κάποιος συσκευή, ή χρειάζονται και δεξιότητες; Ποιος πρέπει να τις διδάσκει;
- Αν δύο έφηβοι έχουν το ίδιο κινητό, αλλά ο ένας έχει γρήγορο ίντερνετ, δικό του δωμάτιο και υποστήριξη από την οικογένειά του, ενώ ο άλλος όχι, είναι πραγματικά ίσοι στον ψηφιακό κόσμο;
- Η ψηφιακή εκπαίδευση μειώνει τις κοινωνικές ανισότητες ή τελικά τις ενισχύει;

Προσβασιμότητα

- Πόσο φιλικές είναι οι ιστοσελίδες, οι εφαρμογές και τα παιχνίδια που χρησιμοποιείτε για έναν συνομήλικο με τύφλωση, κώφωση ή κινητική αναπηρία;
- Αν μια ιστοσελίδα είναι προσβάσιμη σε όλους, αλλά δυσκολεύει τη χρήση της από ένα άτομο με αναπηρία, είναι πραγματικά ανοιχτή σε όλους;
- Πρέπει η προσβασιμότητα να είναι υποχρεωτική για κάθε εταιρεία ή μόνο για το Δημόσιο;

Αλγόριθμοι και Τεχνητή Νοημοσύνη

- Μπορεί ένα πρόγραμμα υπολογιστή να είναι ρατσιστικό ή σεξιστικό; Από πού «μαθαίνει» τις προκαταλήψεις του;
- Αν μια εφαρμογή δημιουργεί εικόνες «επιτυχημένων ανθρώπων» και παρουσιάζει σχεδόν πάντα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, επαγγέλματα ή τρόπους ζωής, πώς μπορεί να επηρεάζει τις αντιλήψεις μας;
- Θα δεχόσασταν μια ΤΝ να αποφασίζει για εισαγωγή σε σχολείο, υποτροφία ή πρόσληψη; Με ποιους όρους;
- Ο αλγόριθμος του TikTok ή του Instagram δείχνει σε όλους τα ίδια; Τι σημαίνει αυτό για την ισότητα στην ενημέρωση;
- Αν ένας αλγόριθμος αποφασίζει ποιες αναρτήσεις θα βλέπουμε, ποιος έχει τελικά τη δύναμη να καθορίζει τι θεωρούμε σημαντικό;
- Ποιος ευθύνεται όταν ένας αλγόριθμος κάνει διάκριση: ο προγραμματιστής, η εταιρεία, ο χρήστης ή το κράτος;
- Είναι δίκαιο να χρησιμοποιεί ένας μαθητής ΤΝ για τις εργασίες του, όταν κάποιος άλλος δεν έχει πρόσβαση σε αυτήν;

Likes, ορατότητα και το αίσθημα του ανήκειν

- Αν δύο έφηβοι δημοσιεύσουν την ίδια ιδέα, αλλά ο ένας συγκεντρώσει 10.000 likes και ο άλλος 10, ποιανού η φωνή έχει μεγαλύτερη αξία;
- Μπορεί ένα like να γίνει ένας μικρός μηχανισμός κοινωνικής ανισότητας; Πώς;
- Αν οι περισσότεροι άνθρωποι συμφωνούν με κάτι στο διαδίκτυο, αυτό το κάνει πιο σωστό;
- Αν κάποιος επιλέγει να μη δημοσιεύει φωτογραφίες ή να μην έχει πολλούς διαδικτυακούς φίλους, κινδυνεύει να αποκλειστεί από την παρέα του;
- Αν μια ψηφιακή πλατφόρμα δεν σου απαγορεύει να συμμετέχεις, αλλά ο τρόπος που λειτουργεί σε κάνει να αισθάνεσαι ότι δεν ανήκεις εκεί, μπορείς να πεις ότι έχεις ίσες ευκαιρίες;
- Αν αφαιρούσαμε από τα social media το όνομα, τη φωτογραφία, το φύλο, την ηλικία και τον αριθμό των followers κάθε χρήστη, θα αντιμετωπίζαμε ο ένας τον άλλον διαφορετικά;

Ρητορική μίσους, κυβερνοεκφοβισμός και ελευθερία έκφρασης

- Γιατί οι άνθρωποι γράφουν στο διαδίκτυο πράγματα ή εκφράζουν απόψεις που δεν θα τολμούσαν να πουν πρόσωπο με πρόσωπο;
- Ένας μαθητής δημοσιεύει ένα σχόλιο που προσβάλλει μια κοινωνική ομάδα. Υποστηρίζει ότι έχει δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα τη γνώμη του. Πού τελειώνει η ελευθερία της έκφρασης και πού αρχίζει η ευθύνη απέναντι στους άλλους;
- Πού είναι το όριο ανάμεσα στο «αστείο» meme και στη διάκριση;
- Αν ένα προσβλητικό σχόλιο συγκεντρώνει χιλιάδες likes, γίνεται λιγότερο προσβλητικό;
- Ο θεατής που βλέπει ένα προσβλητικό σχόλιο και δεν αντιδρά έχει ευθύνη;

- Αν μια διαδικτυακή κοινότητα ισχυρίζεται ότι είναι ανοιχτή σε όλους, αλλά ορισμένα μέλη της δέχονται συστηματικά επιθέσεις, ποιος έχει την ευθύνη να αλλάξει την κατάσταση;
- Η ανωνυμία στο διαδίκτυο προστατεύει τους αδύναμους ή τους θύτες; Ή και τα δύο;
- Ποιον πλήττει περισσότερο η διαδικτυακή βία, και γιατί συχνά τα κορίτσια και τις μειονότητες;

Φύλο

- Γιατί εξακολουθούν να υπάρχουν λιγότερες γυναίκες σε ορισμένους τομείς της τεχνολογίας; Είναι θέμα ενδιαφέροντος ή στερεοτύπων;
- Υπάρχουν έμφυλα στερεότυπα στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται τα αγόρια και τα κορίτσια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;
- Αντιμετωπίζουν τα κορίτσια και οι γυναίκες διαφορετικές μορφές διαδικτυακής παρενόχλησης;
- Μπορεί ο ψηφιακός κόσμος να αποτελέσει χώρο ενδυνάμωσης των γυναικών;
- Πώς επηρεάζουν τα φίλτρα και τα πρότυπα ομορφιάς των social media την αυτοεικόνα αγοριών και κοριτσιών;
- Τι κάνουμε όταν κυκλοφορεί μια προσωπική φωτογραφία χωρίς συναίνεση ή ένα deepfake;

Δεδομένα και ιδιωτικότητα

- Αν μια εφαρμογή είναι «δωρεάν», με τι πληρώνουμε;
- Είναι ίδια η ιδιωτικότητα ενός ανήλικου και ενός ενήλικα; Χρειάζεται ειδική προστασία;
- Πρέπει να υπάρχει ελάχιστο όριο ηλικίας για τα social media; Πώς θα ελέγχεται χωρίς να θυσιάζουμε την ιδιωτικότητα;

Ερωτήσεις σύνθεσης

- Αν γράφατε έναν «Χάρτη Ψηφιακών Δικαιωμάτων των Εφήβων», ποια τρία άρθρα θα είχε πρώτα;
- Ποιος πρέπει να ρυθμίζει τον ψηφιακό κόσμο: τα κράτη, η ΕΕ, οι εταιρείες ή οι ίδιοι οι χρήστες;
- Η τεχνολογία περιορίζει ή οξύνει τις ανισότητες;

☛ Οι ερωτήσεις αποσκοπούν στο να τροφοδοτήσουν ενδιαφέρουσες και πλούσιες συζητήσεις με τους/τις μαθητές/τριες. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις και αυτό θα πρέπει να επισημανθεί από την αρχή. Στόχος είναι οι έφηβοι/ες να συμμετάσχουν, να ανταλλάξουν απόψεις και να εκφράσουν ελεύθερα τις σκέψεις τους.

Παιχνίδια ρόλων και προσομοιώσεις

α) «Η επιτροπή του αλγορίθμου»

Μια εταιρεία χρησιμοποιεί ΤΝ για να επιλέγει υποψηφίους για υποτροφία. Αποδεικνύεται ότι απορρίπτει δυσανάλογα μαθητές από συγκεκριμένες περιοχές.

- **Ρόλοι:** εκπρόσωπος της εταιρείας, προγραμματίστρια, απορριφθείς μαθητής, γονέας, Αρχή Προστασίας Δεδομένων, δημοσιογράφος, βουλευτής.
- **Στόχος:** να καταλήξουν σε νομοθετική πρόταση.

β) «Το viral βίντεο»

Ένα βίντεο που γελοιοποιεί έναν μαθητή με αναπηρία κυκλοφορεί στο σχολείο.

- **Ρόλοι:** θύμα, αυτός που το ανέβασε, αυτοί που το διαμοιράστηκαν (share), μάρτυρας που δεν μίλησε, διευθύντρια, εκπρόσωπος πλατφόρμας, ψυχολόγος.
- **Δομή:** δύο εκδοχές, πρώτα «τι συνέβη» και μετά «πώς θα μπορούσε να είχε εξελιχθεί διαφορετικά».

γ) «Το χωριό χωρίς σήμα»

Κοινοτικό συμβούλιο ορεινού χωριού διαπραγματεύεται με πάροχο τηλεπικοινωνίας και με το Υπουργείο.

- **Ρόλοι:** πρόεδρος, μαθήτρια σε τηλεκπαίδευση, ηλικιωμένος που χρειάζεται τηλεϊατρική, επιχειρηματίας, εκπρόσωπος εταιρείας που λέει «δεν συμφέρει».
- **Στόχος:** να αναδειχθεί η σύγκρουση κέρδους και δικαιώματος.

δ) «Δικαστήριο του σχολίου»

Δίκη ενός σχολίου στα social media: είναι ελευθερία έκφρασης ή ρητορική μίσους;

- **Ρόλοι:** κατηγορούσα αρχή, υπεράσπιση, ένορκοι.
- **Στόχος:** εξάσκηση στην επιχειρηματολογία και στη διάκριση εννοιών.

ε) «Μια μέρα με τα δεδομένα μου»

Κάθε έφηβος παίρνει μια κάρτα με «ψηφιακό προφίλ» (π.χ. 15χρονη σε νησί, χρησιμοποιεί αναπηρικό αμαξίδιο, δεν έχει υπολογιστή στο σπίτι). Η ομάδα διαβάζει σενάρια («Πρέπει να κλείσεις ραντεβού online», «Ο αλγόριθμος σου προτείνει αγγελίες εργασίας») και όποιος μπορεί να τα καταφέρει κάνει ένα βήμα μπροστά.

- **Πηγή:** προσαρμογή του «Take a step forward» από το εγχειρίδιο Compass του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- **Στόχος:** στο τέλος οι αποστάσεις μεταξύ των συμμετεχόντων κάνουν ορατή την ανισότητα

στ) «Δεν ξεκινάμε όλοι από την ίδια αφετηρία»

Οι μαθητές καλούνται να συμμετάσχουν σε ένα ψηφιακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει έναν διαφορετικό χαρακτήρα:

- Μαθητής από οικονομικά ευκατάστατη οικογένεια, με προσωπικό υπολογιστή και γρήγορο δια-δίκτυο.
- Μαθήτρια από απομακρυσμένο χωριό με ασταθή σύνδεση.
- Μαθητής με προβλήματα όρασης που χρησιμοποιεί ειδικό λογισμικό.
- Μαθήτρια προσφυγικής καταγωγής που δεν γνωρίζει καλά τη γλώσσα.
- Μαθητής που μοιράζεται ένα κινητό με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς του.

- Μαθητής που έχει πρόσβαση σε συσκευές, αλλά δεν διαθέτει τις απαραίτητες ψηφιακές δεξιότητες.

Αποστολή: Κάθε ομάδα πρέπει να ολοκληρώσει μια ηλεκτρονική εργασία μέσα σε συ γκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Ερωτήματα αποτίμησης:

- Είχαν όλοι ίσες πιθανότητες επιτυχίας;
- Ποιοι παράγοντες δυσκόλεψαν τη συμμετοχή;
- Είναι δίκαιο να αξιολογούνται όλοι με τα ίδια κριτήρια;
- Τι θα έπρεπε να αλλάξει ώστε να εξασφαλιστούν ίσες ευκαιρίες;

ζ) «Ο αλγόριθμος αποφασίζει… αλλά είναι δίκαιος;»

Μια εταιρεία χρησιμοποιεί ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης για να επιλέξει τους μ αθητές
που θα συμμετάσχουν σε ένα διεθνές πρόγραμμα ψηφιακών δεξιοτήτων.
Δίνεις στις ομάδες ένα σύνολο υποθετικών υποψηφίων με διαφορετικά χαρακτηριστικ ά και ζη-τάς να κατασκευάσουν έναν αλγόριθμο επιλογής.
Στη συνέχεια εισάγεις μια παράμετρο που δημιουργεί αδικία: για παράδειγμα, το σύσ τημα επι-
λέγει μόνο μαθητές που έχουν ήδη υψηλή βαθμολογία σε ψηφιακά μαθήματα, αποκλε ίοντας
εκείνους που δεν είχαν προηγουμένως πρόσβαση σε ανάλογες ευκαιρίες.
Ερωτήματα:

- Είναι αντικειμενική η απόφαση επειδή την πήρε ένας υπολογιστής;
- Μπορεί ένας αλγόριθμος να αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες;
- Πώς θα μπορούσαμε να τον κάνουμε δικαιότερο;

- Πρέπει κάθε αυτοματοποιημένη απόφαση που επηρεάζει δικαιώματα να μπορ εί να αμφισβητηθεί από έναν άνθρωπο;

η) «Μια εφαρμογή για όλους»

Ας προσπαθήσουμε να σχεδιάσουμε μια ψηφιακή εφαρμογή κοινωνικής δικτύωσης. Θέτουμε εξ αρχής τον εξής στόχο: η εφαρμογή θα πρέπει να αφορά όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν δυνατότητα ισότιμης πρόσβασης σε αυτή. Οι έφηβοι χωρίζονται σε ομάδες και η συζήτηση για τον σχεδιασμό της εφαρμογής ξεκινά…

Ποιοι κανόνες πιστεύετε ότι πρέπει να τεθούν για να εξασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση όλων; Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να θέσει κανόνες ώστε να καλύψει τις ανάγκες διαφορετικών χρηστών της εφαρμογής: χρήστες που μπορεί να έχουν πολλά ή λίγα χρήματα, να ζουν σε πόλη ή χωριό, να έχουν ή να μην έχουν αναπηρία, να είναι δημοφιλείς ή να δυσκολεύονται να ενταχθούν σε μια ομάδα.

Πώς λοιπόν θα σχεδιαστεί αυτή η εφαρμογή; Ποιες απαραίτητες παραμέτρους θα θέσει η ομάδα σχεδιασμού, ώστε να εξασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση; Πώς θα διασφαλιστεί ότι το περιβάλλον της εφαρμογής λειτουργεί με πραγματικά δίκαιο τρόπο;

Και αν, παρά το γεγονός ότι προσπαθήσαμε να σχεδιάσουμε την εφαρμογή με δίκαιο τρόπο και με στόχο την ισότιμη πρόσβαση, αποδειχθεί ότι τελικά:

- Ένα ποσοστό των χρηστών δεν διαθέτει πρόσβαση στο διαδίκτυο.
- Ο αλγόριθμος προωθεί περισσότερο το περιεχόμενο των ήδη δημοφιλών χρηστών.
- Ορισμένοι χρήστες με αναπηρία δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν βασικές λειτουργίες της πλατφόρμας.

- Μια ομάδα χρηστών υφίσταται συστηματικά προσβολές λόγω της ταυτότητάς της.

Συνειδητοποιώντας ότι, παρά το γεγονός ότι θέσαμε κανόνες ισότιμης πρόσβασης, πάλι ενδέχεται κάποιοι να μείνουν πίσω, σε τι ενέργειες θα προβούμε;

θ) «24 ώρες χωρίς ψηφιακά προνόμια»

Στόχος: Να κατανοήσουν πόσο εξαρτάται η συμμετοχή στην κοινωνική και εκπαιδευτ ική ζωή από την τεχνολογία.

Χωρίζεις τους μαθητές σε ομάδες και τους δίνεις διαφορετικούς περιορισμούς:

- Δεν έχεις πρόσβαση σε γρήγορο διαδίκτυο.
- Δεν μπορείς να χρησιμοποιήσεις οθόνη αφής.
- Δεν καταλαβαίνεις τη γλώσσα στην οποία εμφανίζονται οι οδηγίες.
- Δεν διαθέτεις προσωπική συσκευή.
- Δεν μπορείς να χρησιμοποιήσεις ήχο.
- Δεν έχεις τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσεις εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης.

Κάθε ομάδα καταγράφει ποιες καθημερινές δραστηριότητες δυσκολεύονται να πραγμ ατοποιή-σουν: μάθηση, επικοινωνία, ενημέρωση, ψυχαγωγία, δημόσιες υπηρεσίες.

Στο τέλος σχεδιάζει μια πιο συμπεριληπτική ψηφιακή υπηρεσία.

Ταινίες και Ντοκιμαντέρ για συζήτηση και προβληματισμό:

Δεν είναι όλες εξίσου κατάλληλες για μαθητές Λυκείου. Η στήλη «Καταλληλότητα» είναι ενδεικτική: ελέγξτε τον ελληνικό χαρακτηρισμό κάθε ταινίας πριν την προβολή.

Τίτλος	Θέμα	Άξονας	Καταλληλότητα
Coded Bias (2020)	Η αναγνώριση προσώπου αποτυγχάνει σε σκουρόχρωμες γυναίκες	Αλγόριθμοι / ΤΝ	Χωρίς ζήτημα
The Social Dilemma (2020)	Πώς σχεδιάζονται τα social media για να μας κρατούν	Αλγόριθμοι, δεδομένα	Χωρίς ζήτημα
The Great Hack (2019)	Η υπόθεση Cambridge Analytica	Δεδομένα, δημοκρατία	Χωρίς ζήτημα
Cyberbully (2011)	Έφηβη θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού	Κυβερνοεκφοβισμός	Κατάλληλη, θέλει προετοιμασία: αγγίζει το θέμα της αυτοκτονίας
Ben X (2007)	Αυτιστικός έφηβος, bullying και online παιχνίδια	Διαφορετικότητα, εκφοβισμός	Κατάλληλη, θέλει προετοιμασία: αγγίζει το θέμα της αυτοκτονίας
Εναλλακτικά, σύντομες ομιλίες TED: της Joy Buolamwini για το «coded gaze» και της Cathy O'Neil για τους αλγορίθμους.			

Σημείωση για την παιδαγωγική αξιοποίηση του οπτικοακουστικού υλικού:

Πριν από την αξιοποίηση ταινιών, ντοκιμαντέρ ή αποσπασμάτων τους στην εκπαιδευτική διαδικασία, συστήνεται οι εκπαιδευτικοί να έχουν προηγουμένως παρακολουθήσει και αξιολογήσει οι ίδιοι το σχετικό υλικό, ώστε να επιλέξουν εκείνο που ανταποκρίνεται καλύτερα στους παιδαγωγικούς τους στόχους.

Άλλωστε οι ίδιοι γνωρίζουν καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον την ανθρωπογεωγραφία του σχολείου τους, τη σύνθεση, τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της μαθητικής τους ομάδας, καθώς και το κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο εργάζονται και προσφέρουν το εκπαιδευτικό τους έργο.

Η επιλογή και η αξιοποίηση του υλικού προϋποθέτουν, επομένως, παιδαγωγική κρίση και ευαισθησία, σεβασμό στη διαφορετικότητα των εμπειριών και των πολιτισμικών αναφορών των μαθητών και των μαθητριών, αλλά και προσαρμογή στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε σχολικής κοινότητας.

Ψηφιακά παιχνίδια και διαδραστικά εργαλεία:

Εργαλείο	Τι κάνει	Άξονας
Survival of the Best Fit https://www.survivalofthebestfit.com	Ο παίκτης «εκπαιδεύει» μια ΤΝ προσλήψεων και βλέπει πώς γεννιέται η προκατάληψη (δωρεάν, στο browser)	Αλγόριθμοι / ΤΝ
Bad News / Harmony Square https://harmonysquare.getbadnews.com	Ο παίκτης γίνεται διασπορέας fake news και μαθαίνει να τα αναγνωρίζει (Πανεπιστήμιο Cambridge)	Παραπληροφόρηση
Moral Machine (MIT) https://www.moralmachine.net	Ηθικά διλήμματα για τα αυτόνομα οχήματα: ποιον προστατεύει ο αλγόριθμος;	ΤΝ και ηθική
Interland (Be Internet Awesome) https://beinternetawesome.withgoogle.com/en_us/interland/	Ψηφιακή ασφάλεια και ευγένεια, πιο κατάλληλο για μικρότερες ηλικίες	Ασφάλεια, εκφοβισμός

Data Detox Kit (Tactical Tech) https://tacticaltech.org/projects/data-detox-kit/	Πρακτικές δραστηριότητες για τα δικά σου δεδομένα	Δεδομένα
Πείραμα με γεννήτρια εικόνων ΤΝ	Πληκτρολογούν «γιατρός», «νοσηλευτής», «μηχανικός», «καθαρίστρια» και συζητούν τι φύλο και τι καταγωγή απεικονίζεται	Φύλο, ΤΝ

Θεσμικά κείμενα και πηγές:

- **Σύμβαση ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αρ. 25 (2021):** τα δικαιώματα των παιδιών στο ψηφιακό περιβάλλον. Το βασικότερο κείμενο για την υποθεματική.
- **Ευρωπαϊκή Διακήρυξη για τα Ψηφιακά Δικαιώματα και Αρχές (2022)**
- **Πράξη για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες (DSA)** και **Πράξη για την Τεχνητή Νοημοσύνη (AI Act)** της ΕΕ
- **ΓΚΠΔ (GDPR):** ειδικά οι διατάξεις για τη συναίνεση ανηλίκων
- **Ελληνικό Σύνταγμα, άρθρα 5Α και 9Α:** δικαίωμα στην πληροφόρηση και συμμετοχή στην Κοινωνία της Πληροφορίας, προστασία προσωπικών δεδομένων
- **Ελληνική επικαιρότητα:** απαγόρευση κινητών στα σχολεία, Kids Wallet, συζήτηση στην ΕΕ για «ψηφιακή ενηλικίωση».
- https://saferinternet4kids.gr (Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου), εγχειρίδια **Compass** και **Bookmarks** του Συμβουλίου της Ευρώπης (το δεύτερο ειδικά για τη ρητορική μίσους online)
- https://digitallyexcluded.org/?utm_source=chatgpt.com

Επιπλέον δραστηριότητες:

- **Έρευνα πεδίου:** μικρή έρευνα στο σχολείο (πόσοι έχουν δικό τους υπολογιστή, πόσοι έχουν δεχτεί προσβλητικό σχόλιο) και παρουσίαση στοιχείων στην ολομέλεια.
- **Έλεγχος προσβασιμότητας:** έλεγχος της ιστοσελίδας του σχολείου με εργαλείο όπως το WAVE και προτάσεις βελτίωσης.
- **Debate στη μορφή της Βουλής:** π.χ. «Να απαγορευτούν τα social media κάτω των 15» ή «Η ανωνυμία στο διαδίκτυο πρέπει να καταργηθεί».
- **Σύνταξη πρότασης νόμου:** κάθε ομάδα γράφει ένα σύντομο άρθρο για έναν «Χάρτη Ψηφιακών Δικαιωμάτων των Εφήβων».

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

«Θα πρέπει να ξέρουμε όλοι ότι η διαφορετικότητα κεντάει ένα πλούσιο χαλί, και πρέπει να καταλάβουμε πως όλοι οι κόμποι του χαλιού έχουν ισότιμη αξία, ανεξάρτητα από το χρώμα τους»

(Μάγια Αγγέλου)

Σας ευχαριστούμε πολύ!